

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА
НА ФОНД “НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ”
ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА**

(НАЗНАЧЕНА СЪС ЗАПОВЕД НА МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
№ РД09 - 2821/09.10.2020 Г., ИЗМ. И ДОП. СЪС ЗАПОВЕДИ № РД09 - 1171/03.06.2021 Г.,
№ РД09 - 1264/18.06.2021 Г., № РД09 - 2639/21.03.2022 Г., № РД09 - 3507/08.07.2022 Г., № РД09 -
730/04.04.2023 И № РД09 - 1244/22.06.2023)

София, 2023 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	6
ЧАСТ 1	8
I. КОНКУРСИ НА ФНИ ПРЕЗ 2022 Г.	8
II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2022 Г.	12
2.1. Обща информация за конкурсите и финансираните проекти за 2022 г.	13
2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.	14
2.3. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.	19
2.4. Конкурси по двустранно сътрудничество	22
2.5. Конкурс „Българска научна периодика – 2023 г.“	23
2.6. Участие на ФНИ в програми ERA - NET и други международни програми	25
2.7. Текущи конкурси по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и програма COST.	26
2.7.1. Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България	26
2.7.2. Процедура за национално съфинансиране на текущи проекти по програма COST	27
2.8. Конкурси по национални научни програми	28
2.8.1. Конкурс по национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)	28
2.8.2. Изпълнение и финансиране на текущи проекти по ННП „ВИХРЕН“	30
2.9. Конкурси по НПВУ по Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации	31
2.9.1. Процедура „Създаване на мрежа от изследователски висши училища“	31
2.9.2. Процедура „Подкрепа за туининг проекти“	36
2.9.3. Процедура „Подкрепа за проекти „Катедри на европейското научно пространство“	37
2.10. Процедура по разглеждане на възражения	37
ЧАСТ 2	39
III. АНАЛИЗ НА ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ ФНИ ДОКУМЕНТАЦИЯ, ОТНОСНО РАЗГЛЕДАНИ И ФИНАНСИРАНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2022 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ	39
3.1. Научна област „Хуманитарни науки“	39
3.2. Научна област „Социални, стопански и правни науки“	48
3.3. Научна област „Математически науки и информатика“	55
3.4. Научна област „Физически науки“	57
3.5. Научна област „Науки за Земята“	59
3.6. Научна област „Химически науки“	66
3.7. Научна област „Технически науки“	69
3.8. Научна област „Селскостопански науки“	71
3.9. Научна област „Биологически науки“	78
3.10. Научна област „Медицински науки“	85
3.11. Изградени научноизследователски инфраструктури и социално-икономическо въздействие на резултатите от проектите	92

3.12. Изводи от предоставената от ФНИ документация по двустранно и международно сътрудничество	93
3.13. Текущи проекти по националните научни програми	96
3.14. Обобщение на дейностите и постиженията на ФНИ през 2022 г.	97
ЧАСТ 3	98
IV. ОЦЕНКА НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ И ПРИНОСА НА ФНИ ЗА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ ПРЕЗ 2022	98
4.1. Изпълнение на Комуникационната стратегия на ФНИ	98
4.2. Информация за приноса на ФНИ към националната научна продукция. Научни публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus	99
4.3. Научни публикации с финансиране от ФНИ за проекти, отчетени с междинен или окончателен отчет през 2022 г.	101
V. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	103
ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ	103
ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	109
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	112

Използвани съкращения

Биологически науки (БН)

Брутен вътрешен продукт (БВП)

Българска академия на науките (БАН)

Временна научно-експертна комисия (ВНЕК)

Висши училища (ВУ)

Годишна оперативна програма (ГОП)

Договори за университетски научни комплекси (ДУНК)

Държавни висши училища (ДВУ)

Европейската организация за ядрени изследвания (CERN/ ЦЕРН)

Закон за насърчаване на научните изследвания (ЗННИ)

Закон за обществените поръчки (ЗОП)

Звено за вътрешен одит (ЗВО)

Изпълнителен съвет (ИС)

Импакт ранг (IR, IP)

Импакт фактор (IF, ИФ)

Индекс на Хирш (H Index)

Математически науки и информатика (МНИ)

Медицински науки (МН)

Министерство на образованието и науката (МОН)

Министерство на финансите (МФ)

Научни изследвания и иновации (НИИ)

Научни институти (НИ)

Национална научна програма (ННП)

Национална стратегия за научни изследвания (НСНИ)

Национален съвет за научни изследвания (НСНИ)

Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Селскостопански науки (ССН)

Софийски университет (СУ)

Социални, стопански и правни науки (ССПН)

Технически науки (ТН)

Технически университет (ТУ)

Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

ВЪВЕДЕНИЕ

Финансирането на научни изследвания в България се осъществява от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) на основата на конкурсен принцип. Фондът осигурява финансова подкрепа на проекти в рамките на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. „По-добра наука за по-добра България“.

Фонд „Научни изследвания“ подпомага и стимулира дейности, свързани с развитие на научните изследвания в страната, в съответствие с:

1. Европейската рамка за държавна помощ за научни изследвания, развойна дейност и иновации;
2. Националната стратегия за научни изследвания;
3. Националната програма за реформи;
4. Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи;
5. Европейската и националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

При оценката на дейността на Фонд „Научни изследвания“ за 2022 г. Комисията за наблюдение и оценка е използвала данни и документация както следва:

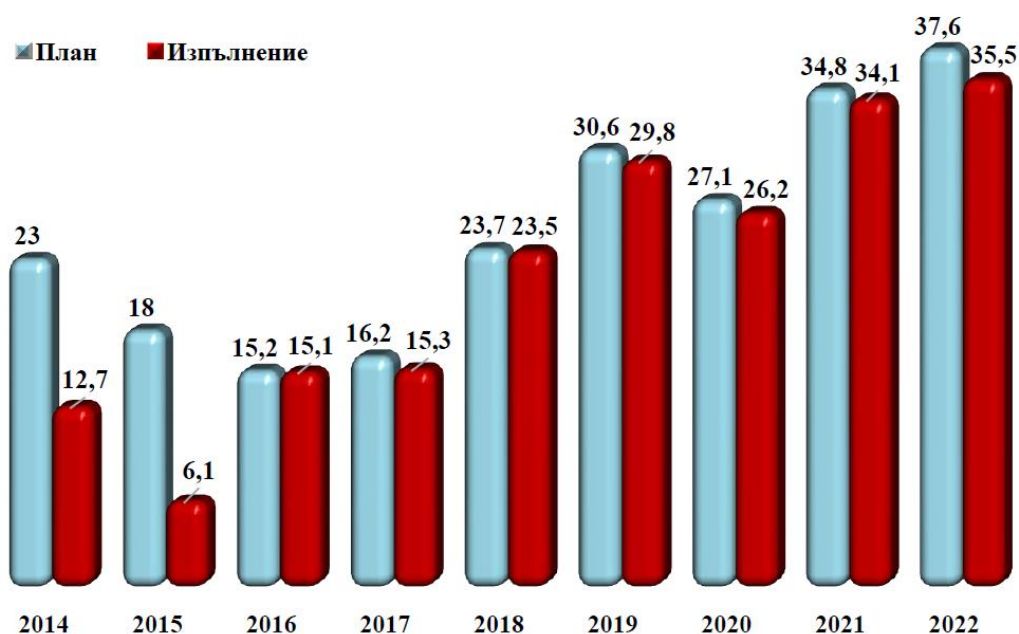
- Информацията за дейността на ФНИ при МОН през 2022 г. във връзка с чл.18 и чл.19 на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ при МОН г.
- Критерии по чл. 20 от Правилника за наблюдение и оценка на НИ дейност на ВУ и НО, по които се оценява и дейността на ФНИ (актуализиран през 2018 г., Обн. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г.) ,
- Годишна оперативна програма на ФНИ за 2022 г.
- Годишен отчет за дейността на ФНИ за 2022 г .
- Информация, налична на интернет страницата на ФНИ.

През 2016 г. са приети съответните промени в Закона за насърчаване на научните изследвания и на нов Правилник на Фонда. След като правилата за дейността бяха променени, всяка година са провеждани конкурси, насочени към финансиране на проекти за научни изследвания в съответните научни области. През този период са провеждани и конкурси за проекти на млади учени и постдокторанти и на българска научна периодика, а така също и конкурси по двустранно сътрудничество. ФНИ се включи в редица международни научни програми като ERA - NET.

За периода 2009 г. до 2016 г. бюджетът на Фонда е намален от около 70 млн. лв. през 2009 г. до 15.2 млн. лв. през 2016 г. През 2014 и 2015 г. една част от предвидения бюджет на Фонда не е била изразходвана. През 2017 г. бюджетът нараства с 1 млн. лв. до 16.2 млн. лв. От 2016 г. бюджетът на ФНИ се изразходва за проекти за научни изследвания и други разходи, предвидени в ЗННИ, ПФНИ и Годишната оперативна програма (ГОП) на Фонда.

През 2022 г. бюджетът на ФНИ като второстепенен разпоредител към МОН е определен на 16 768 000 лв. Тази сума е предвидена за изплащане на суми за текущи проекти по конкурси от предни години в съответствие с ГОП. С ПМС № 139/24.06.2022 бюджетът е увеличен с 14 700 000 лв. за фундаментални научни изследвания и с ПМС № 137/23.06.2022 г. – с 4 832 150 лв., от които за финансиране на проекти в конкурс по националната научна програма „Петър Берон и НИЕ“ – 1 130 000 лв. и за финансиране на проектите по националната научна програма „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука (ННП „ВИХРЕН“) – втората година на сключените през 2021 г. (1 500 000 лв.) и четвърта година на сключените през 2019 г. (2 202 150 лв.) – 3 702 150 лв. През годината бюджетът е увеличен от възстановени средства и от получени присъдени вземания и неустойки от бенефициенти общо с 1 317 105 лв. След тези корекции общата сума на ГОП достига 37 617 255 лв.

С ПМС № 454/12.12.2022 г. е увеличен и бюджетът за възнагражденията и осигуровките по тях на персонала по трудови правоотношения със сумата 6 885 лв.

ФИГУРА 1. ПЛАН И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ НА ФНИ СЪГЛАСНО ГОП ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2022 Г.

Източник: Годишен отчет на ФНИ 2022.

ЧАСТ 1

I. КОНКУРСИ НА ФНИ ПРЕЗ 2022 Г.

Съгласно чл. 19 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания", Фондът предоставя исканата информация относно проведените през 2022 конкурси:

Списък на проведени конкурси за финансиране на научни програми и проекти през 2022 г., както и конкурсната документация към тях

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания - 2022 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1449>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/2022_FI/Vuprosi_FNI30082022.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/1501>

2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2022 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1443>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/2022_MU/%D0%9C%D0%9B%D0%92%D0%AA%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%9825082022_0.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/1502>

3. Конкурс българска научна периодика 2023 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1435>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/2022_Periodika/%D0%92%D1%8A%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B8%20%D0%B8%20%D0%BE%D1%82%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%20%D0%91%D0%9D%D0%9F%2019072022.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/1505>

4. Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2022 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1498>

5. Многоостранен конкурс за научно и технологично сътрудничество в Дунавския регион 2022

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1499>

6. Текущи конкурси по програми на Мрежата на европейското научноизследователско пространство (ERA - NET) със съфинансиране от Фонд „Научни изследвания“ <https://www.fni.bg/?q=node/578>

Национални изисквания и условия за допустимост <https://www.fni.bg/?q=node/603>;

През 2022 г. Фонд „Научни изследвания“ участва в конкурсите, обявени по следните Европейски програми за транснационално научноизследователско сътрудничество ERA - NET:

1. **CHIST - ERA** - <https://www.fni.bg/?q=node/1513>
2. **M - ERA.NET** - <https://www.fni.bg/?q=node/1414>
3. **ICT - AGRI - FOOD** - <https://www.fni.bg/?q=node/1420>
4. **CONCERT - Japan** - <https://www.fni.bg/?q=node/1426>
5. **DUT** - <https://www.fni.bg/?q=node/1483>
6. **BiodivMon** – <https://www.fni.bg/?q=node/1480>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2016/ERA/ERA_NET_Otgovori-23062017.pdf

7. Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST

(European Cooperation in Science and Technology)

Покана – <https://www.fni.bg/?q=node/1429>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/02_2020/%D0%92%D1%8A%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B8%20%D0%B8%20%D0%BE%D1%82%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%20%D0%B2%D1%8A%D0%B2%20%D0%B2%D1%80%D1%8A%D0%B7%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%20%D0%9A%D0%9E%D0%A1%D0%A2.pdf

8. Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Покана – <https://www.fni.bg/?q=node/1387>

9. Конкурс по национална научна програма “Петър Берон. Наука и иновации с Европа” – 2022 г.

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/1465>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/2022_P_BERON/Vuprosi_P.%20Beron%2016.09.2022.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/1509>

Предоставеното финансиране на ФНИ в рамките на годишната оперативна програма (ГОП) за проведените конкурси за 2022 г. е представено в Таблица 1.

**Таблица 1. Основни параметри на конкурсите, проведени от ФНИ през 2022 г.
(сумите са в лева)**

Конкурс	Общ бюджет	Макс. сума на проект	Срок /етапи	Предв. сума за 2022 г.	Срок
Фундаментални научни изследвания – 2022 г.	24 511 926	250 000 + 100 000 за ДМА	36 мес. /2 етапа/	14 819 867 60,46%	09.09
Фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.	2 000 000	40 000	24 мес. /1 етап	2 050 130 102,5%	07.09
Международни научни форуми в България	300 000	10 000	1 етап	302 968	-
Българска научна периодика – 2023 г.	507 102	8 000	12 мес. /1 етап	577 042	29.07
Програми ERA-NET	800 000		24-36 мес.	497 597	-
Програма КОСТ	500 000	50 000	24 мес. /1 етап	757 917	-
Национална научна програма „Петър Берон и НИЕ“ (Наука и иновации с Европа)	960 000	120 000	24 мес. /1 етап	600 000	30.09
Финансиране на проекти, одобрени след разглеждане на възражения по конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.	449 840			298 620	
Българска научна периодика – 2021 г.	48 700			48 700	
ННП Вихрен - 2019 г. ННП Вихрен - 2021 г. съгласно параметрите, приети с ПМС	19 627 800	1 325 000	60 мес./3 етапа	3 702 150	

Отчетът показва увеличено финансиране за „Конкурс за фундаментални научни изследвания“ и двойно увеличение на средствата за „Конкурс за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти“ през 2022 г. в сравнение с 2021 г. (Таблица 2). Това увеличение се отчита и при други конкурси, което показва, че е налице положителна нагласа за подкрепа на НИД за изпълнение на целите и задачите, поставени в националната стратегия.

За всички конкурсни сесии, които са обявени от ФНИ през 2022 год., са изготвени насоки за кандидатстване съгласно Правилника на Фонд „Научни изследвания“, които са съгласувани по установения ред с Министерството на финансите.

Приемането на ПМС за осигуряване на финансирането за нови конкурси на ФНИ и за прехвърляне на съответните суми към бюджета на Фонда е извършено през м. юни и конкурсите са обявени през м. юли. Това налага крайните дати за подаване на проектни предложения да бъдат преместени в началото на м. септември след летните отпуски. Благодарение на активната работа и професионализма на служителите на ФНИ, председателите и членовете на ВНЕК, както и на отговорното отношение на по-голямата част от оценителите, оценяването и класирането е осъществено своевременно и успешно. Това дава възможност в рамките на предвидения срок ИС да вземе решение за финансиране на проектите, договорите с бенефициентите да бъдат сключени и предвидените сума да бъдат преведени на бенефициентите.

През отчетната година за всички конкурси за финансиране на научни изследвания и за двустранно сътрудничество през 2022 г. е използвана Системата за управление на национални инвестиции (СУНИ), администрирана от Централно координационно звено към Министерския съвет. Въвеждането на системата е предизвикателство за служителите на ФНИ, с което те се справят успешно.

II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2022 Г.

Справката по Приложение № 3 към Годишния отчет на ФНИ за 2022 г. за одобрените текущи договори по финансирани проекти от предходни конкурси показва, че:

- През 2022 г. са финансирани общо 620 договора по предходни конкурси, като предоставените средства през тази година са в размер на 9 386 047 лв.
- Отчита се нарастващ брой млади учени и постдокторанти (904 докторанти и 2 189 млади учени), участващи в проектите, финансирани от ФНИ през 2022 г.
- Броят на договорите с отлична оценка се увеличава от 108 през 2020 г. на 208 през 2021 г. и стига до 394 от общо 620 договора за изпълнение на проекти през 2022 г. Общо 592 договора са изпълнени в срок.
- Налице е устойчива тенденция за увеличение на отчетените научни публикации, общо 5 145, като ръст спрямо предходната година бележат и тези в издания с импакт фактор и импакт ранг – 1386 в Scopus и 691 в Web of Science. За 2022 г. процентът публикации, финансирани от ФНИ, от всички публикации за България в базата данни Web of Science остава стабилен - 12%, а в базата данни Scopus нарастването е с два пункта, до 20%.
- И през 2022 г., не са регистрирани патенти и патентни заявки, тъй като след 2014 г. конкурсите на ФНИ се провеждат извън обхвата на рамката за държавна помощ за

научни изследвания и развитие и се финансират само фундаментални научни изследвания. По тази причина като резултат от проектите не се допускат заявки за патенти, полезни модели и др. Това изискване се съблюдава при ежегодното съгласуване на насоките за конкурсите на ФНИ с Министерството на финансите.

2.1. Обща информация за конкурсите и финансираните проекти за 2022 г.

За повишаване на научното ниво на проектните предложения ИС взема решение да не бъдат класирани и финансирани проектни предложения, които при научното оценяване са получили комплексна числова оценка по-ниска от 80 точки.

По предложение на ИС на ФНИ през 2019 г. Правилникът на ФНИ е променен и допълнен с процедура по разглеждане на възражения по оценяване на проектни предложения по конкурсите на Фонда, която се приложи за първи път през 2020 г. и продължава да се прилага през 2022 г.

Обща информация за конкурсите и финансираните проекти по конкурса за фундаментални изследвания за млади учени и постдокторанти

За повишаване на научното ниво на проектните предложения ИС взема решение по конкурсите да не бъдат класирани и финансирани проектни предложения, които при научното оценяване са получили комплексна числова оценка по-ниска от 80 точки.

По предложение на ИС на ФНИ през 2019 г. Правилникът на ФНИ е променен и допълнен с процедура по разглеждане на възражения по оценяване на проектни предложения по конкурсите на Фонда, която се приложи за трети път през 2022 г.

В проектите, финансирани по описаните по-горе два конкурса на ФНИ, участват 1 470 членове на научните колективи (Таблица 2.), при 1 600 през 2021 г. От общия брой участници 11% са млади учени, 15% са постдокторанти и 15% са докторанти. Тези стойности се запазват почти същите, както и при проектите, финансирани през 2021 г., съответно с 10%, 11% и 15%. В част от проектите участват и студенти, общо 154, т.е. около 10% от всички членове на колективите, колкото и през 2021 г. Учените от чужбина са около 3%, с един пункт по-малко от 2021 г. Ниският процент на участие на учени от чужбина в национални проекти вероятно се дължи на разнообразните възможности на програмите ERA - NET и на националните съфинансирания по програмата COST, в които могат да участват научни колективи от няколко държави.

ТАБЛИЦА 2. УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТИТЕ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ ПО КОНКУРСИТЕ ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ, ПРОВЕДЕНИ ПРЕЗ 2022 Г.

	Брой финансирани проекти	Участници	Млади учени	Пост- докторанти	Докторанти	Студенти	Учени от чужбина
Биологически науки	20	219	25	21	32	30	5
Математически науки и информатика	9	73	6	10	12	4	10
Медицински науки	20	143	26	33	28	22	3
Науки за Земята	7	78	5	6	7	4	7
Обществени науки	21	192	14	20	37	15	3
Селскостопански науки	19	208	19	30	29	18	6
Технически науки	23	248	21	46	40	29	0
Физически науки	10	79	8	7	12	4	10
Химически науки	14	122	26	19	10	23	5
Хуманитарни науки	14	108	9	24	17	5	0

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.

През 2022 г. за седма поредна година ФНИ провежда редовен конкурс за финансиране на проекти за фундаментални научни изследвания, насочен към фундаментални изследвания в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030. Целта на конкурса е да допринесе за изпълнението на следните цели на Стратегията:

- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция
- Повишаване на количеството и качеството на фундаменталните научни изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение;
- Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество.

Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания – 2022 г., е 23 000 000 лв., от които 14 700 000 лв. (около 64% от общия размер, отчитайки и допълнителната сума за дългосрочни материални активи, ДМА, и дългосрочни нематериални активи, ДНМА) за първия етап на проектите.

В конкурса се финансират 2 типа проекти, както следва:

- Проекти тип 1 с максимална сума за всеки отделен проект (без допълнителните средства за ДМА и/или ДНМА) 150 000 лв. (основен бюджет). Допълнително могат да бъдат заявени до 50 000 лв., които да се използват само за закупуване ДМА и/или ДНМА (допълнителен бюджет за ДМА и/или ДНМА).
- Проекти тип 2 с максимална сума за всеки отделен проект (без допълнителните средства за ДМА и/или ДНМА) 250 000 лв. (основен бюджет). Допълнително могат да бъдат заявени до 100 000 лв., които да се използват само за закупуване ДМА и/или ДНМА (допълнителен бюджет за ДМА и/или ДНМА).

Минималната сума за всеки отделен проект е 60 000 лв. Не се допуска изкуствено разделяне на проекти, за да бъдат заобиколени горните прагове. Публичното финансиране не трябва да надвишава 100% от общия размер на допустимите разходи на проекта. Допустимият срок за изпълнение на одобрените проекти е 36 месеца.

ТАБЛИЦА 3. ПРЕДВАРИТЕЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАЛИЧНИЯ ОБЩ БЮДЖЕТ НА КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ ПРЕЗ 2021 Г. (ВЛЯВО) И 2022 Г. (ВДЯСНО)

Научна област	Бюджет за двата етапа лв.	Процент от общия бюджет	Научна област	Бюджет за двата етапа лв.	Процент от общия бюджет
Биологически науки	2 489 000	13,1	Биологически науки	2 576 000	11.2
Математически науки и информатика	1 102 000	5,8	Математически науки и информатика	1 380 000	6.0
Медицински науки	1 957 000	10,3	Медицински науки	2 645 000	11.5
Науки за Земята	1 045 000	5,5	Науки за Земята	1 426 000	6.2
Обществени науки	1 748 000	9,2	Обществени науки	2 507 000	10.9

Селскостопански науки	1 805 000	9,5	Селскостопански науки	2 553 000	11.1
Технически науки	3 439 000	18,1	Технически науки	3 979 000	17.3
Физически науки	1 843 000	9,7	Физически науки	1 863 000	8.1
Химически науки	1 862 000	9,8	Химически науки	2 001 000	8.7
Хуманитарни науки	1 710 000	9,0	Хуманитарни науки	2 070 000	9.0

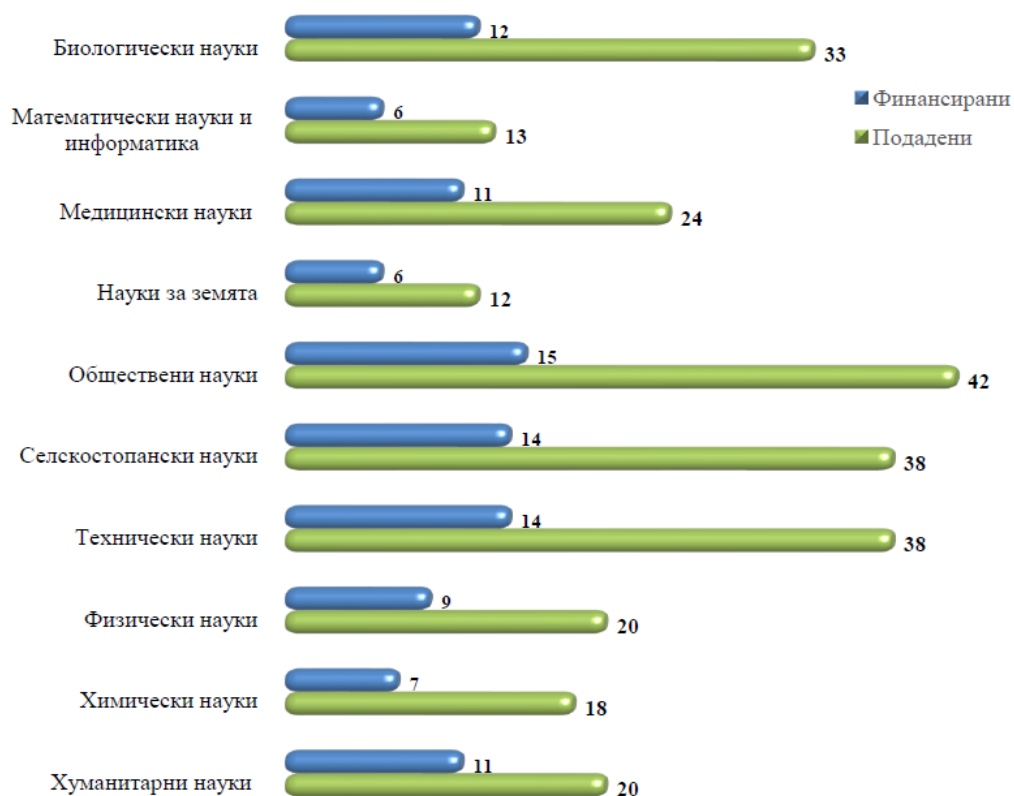
Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

При всички научни области се отчита значително нарастване на средствата в сравнение с 2021 г. при относително запазване на процентния дял от общия бюджет.

Дейностите по проектите са разделени на 2 етапа с междинен отчет в края на първи етап. Конкурсът е обявен на 04.07.2022 г. с краен срок за подаване на проектните предложения – 09.09.2022 г.

Общо в конкурса за финансиране на проекти за фундаментални научни изследвания са одобрени 105 проекта (в сравнение с 2021 г., когато са одобрени 138 проекта), разпределени по научни области както е показано на Фигура 2.

Най-много проекти са финансирани в направление по обществени науки (15), технически науки (14), селскостопански науки (14), следвани от биологически (12), медицински и хуманитарни науки (с по 11 проекта).

ФИГУРА 2. БРОЙ ПОДАДЕНИ (В ЗЕЛЕНО) И БРОЙ ФИНАНСИРАНИ (В СИНЬО) ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2022 ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

Разпределението на финансираните проекти по тип базови организации е показано на Фигура 3. Институтите на БАН са базови организации на 47 проекта, а висшите училища и на ССА съответно на 48 и на 7 проекта.

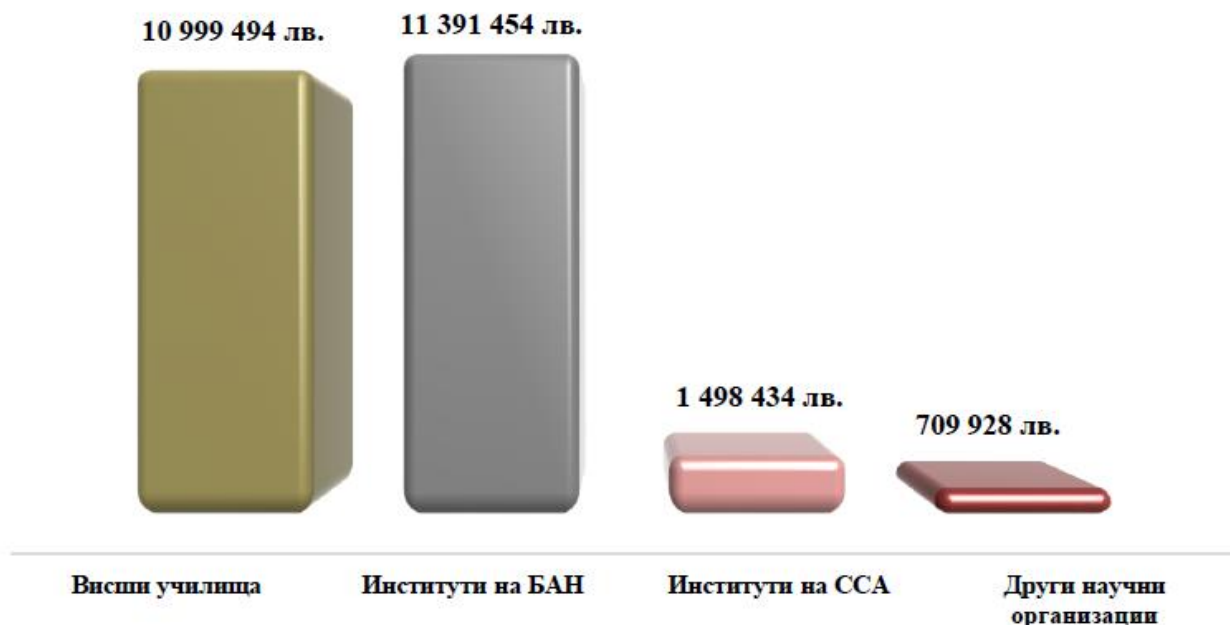
ФИГУРА 3. БРОЙ ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2022 Г. ПО БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

Разпределението на сумите за финансиране на проектите по базови организации – висши училища, институти на БАН и ЦСА и други научни организации (Национален център по заразни и паразитни болести), е както следва (Фигура 4.):

- Проекти на висшите училища са финансирани с 10,9 млн. лв.,
- Проекти на институти на БАН с 11,3 млн. лв.,
- Проекти на институти на ЦСА с около 1,5 млн. лв.,
- Проекти на други научни организации - с 709 000 лв.

Отново следва да се отбележи нарастването на финансирането на проекти в сравнение с 2021 г.

ФИГУРА 4. ОБЩА СУМА (В ЛВ.) ЗА ФИНАНСИРАНЕ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2022 ПО ТИП БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

2.3. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

През 2022 г. за седма поредна година ФНИ провежда конкурс за финансирането на проекти за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, насочен към стимулиране на научните изследвания на следващо поколение учени в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030. Целта на конкурса е да допринесе за изпълнението на следните цели на Стратегията:

- Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания;
- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество;

- Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение.

Прогнозният общ бюджет на „Конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ е 1 000 000 лв. След регистриране на повишен интерес към конкурса с решение на ИС от 08.12.2022 г. сумата на конкурса е увеличена на 2 000 000 лв., като цялата сума е изплатена през 2022 г.

Конкурсът е обявен на 24.06.2022 г. с краен срок за подаване на проектните предложения – 07.09.2022 г.

Общо в конкурса за финансиране на проекти за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти са одобрени за финансиране 53 проекта, които са разпределени по научни области, както е показано на Фигура 5. Най-много проекти са финансирани в направления „Технически и медицински науки“ – по 9. Разпределението на финансираните проекти по тип базови организации е показано на Фигура 6. Висшите училища са базови организации на 16 проекта, а институтите на БАН и на ССА съответно на 26 и на 7 проекта.

ФИГУРА 5. БРОЙ ПОДАДЕНИ (В СИВО) И БРОЙ ФИНАНСИРАНИ (В ТЪМНО СИНЬО) ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2022 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

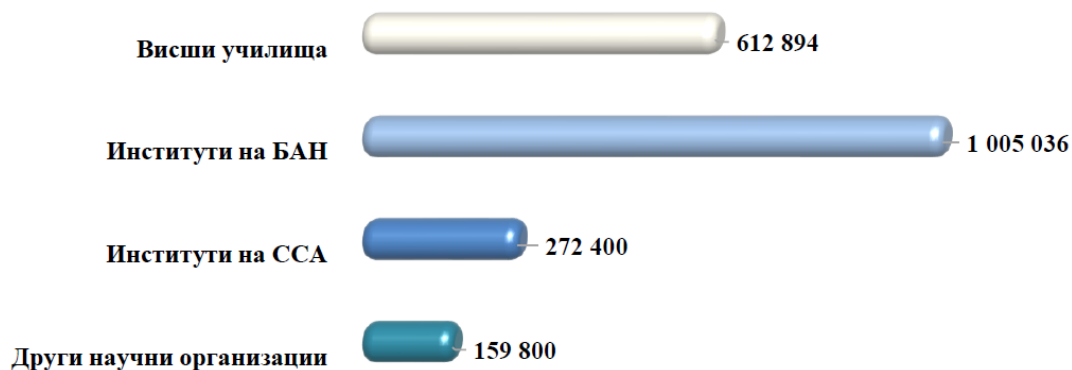
Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

ФИГУРА 6. БРОЙ ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В „КОНКУРС ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2022 Г. ПО БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

На Фигура 7. е показано разпределението на сумите за финансиране на проектите по базовите организации – висши училища, институти на БАН и ССА. Проекти на висшите училища са финансирани с 612 894 лв., на институти на БАН с 1 005 036 лв., а на институти на ССА с 272 400 лв.

ФИГУРА 7. ОБЩА СУМА (В ЛВ.) ЗА ФИНАНСИРАНЕ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2022 Г. ПО ТИП БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

2.4. Конкурси по двустранно сътрудничество

През 2022 г. е обявен напълно нов конкурс „Многостранен конкурс за научно и технологично сътрудничество в Дунавския регион – 2022 г.“. Конкурсът включва

сътрудничество на научни екипи от Австрия, България, Чехия, Словакия, Сърбия, Черна гора и Франция.

През 2022 г. е обявен и регулярният „Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2022 г.“ в съответствие с ГОП на ФНИ. Целта на конкурсите е подкрепа на дейности, свързани с международно научно и технологично сътрудничество за осъществяване на преки контакти между учени и научни колективи от университети и научни институции на България и държавите, включени в ГОП на ФНИ, в съответствие с двустранни договорености и националните законодателства на всяка от държавите.

Финансирането по тези процедури е единствено в подкрепа на осъществяване на нестопанска научна дейност за международно научно и технологично сътрудничество с оглед придобиване на нови знания, насърчаване на научния обмен между държавите и мобилността на учените, както и за подпомагане на развитието на тесни връзки и сътрудничество между научни организации от Република България и съответните държави.

През 2022 г. са изплатени и вторите траншове в размер на 50% от общата сума за три проекта по:

Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2019 г. – България – Китай в размер на 398 711 лв.

Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2019-2020 и конкурс „Рила“ (България – Франция) в размер общо на 228 469 лв.

2.5. Конкурс „Българска научна периодика – 2023 г.“

През 2022 г. ФНИ провежда конкурс за „Българска научна периодика – 2023“ в периода юни-юли 2022 г. с прогнозен бюджет 500 000 лева съгласно утвърдената ГОП за 2022 г. със срок за изпълнение на одобрените проекти 12 месеца. Общият размер на финансирането за всеки индивидуален проект по настоящата процедура е без ограничения за минимална сума според допустимите необходими разходи, като:

Максималната сума за всеки отделен проект е 6 000 лв. – за издания, които имат и печатен вариант и годишен обем поне 100-150 стр.

Максималната сума за всеки отделен проект е 8 000 лв. – за издания, които имат и печатен вариант, годишен обем над 150 стр. и тираж (отпечатван) поне 50 броя.

Не се допуска изкуствено разделяне на проекти, за да бъдат заобиколени горните прагове.

Основни индикатори за резултат по процедурата са:

- брой автори/съавтори на статии извън институцията, към която принадлежи научното списание;
- брой чуждестранни автори/съавтори на статии;
- брой млади учени, автори/съавтори на статии;
- брой чуждестранни рецензенти спрямо всички рецензенти;
- брой публикувани научни книжки и статии;
- допълнителен брой книжки, издадени извън регламентираната периодичност.

Членовете на ВНЕК, определени за организиране дейността по допускане, оценяване и класиране на научните проекти, участващи в процедурата по конкурс „Българска научна периодика – 2023“, са избрани с решение на ИС на ФНИ, Протокол № 21 от 08.07.2022 г.

Към 29.07.2022 г. по конкурс „Българска научна периодика – 2023“ са постъпили общо 80 бр. проектни предложения. Установени са 15 административни несъответствия, като 14 от тях са отстранени, а 1 проектно предложение не е допуснато до оценяване. (Протокол ФНИ 3370/27.09.2022).

Допуснатите до оценяване 79 проектни предложения са разгледани при спазване на принципите на безпристрастност, компетентност и избягване на конфликт на интереси, в съответствие с чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, насоките за кандидатстване и методиката за оценка по процедурата на конкурса. От тях 3 не покриват минималния брой точки по определени критерии и не са класирани.

Експертното оценяване на проектите е извършено съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и в съответствие с нормативно установени критерии. Проектните предложения са класирани от ВНЕК въз основа на получените комплексни оценки чрез подреждането им в списък по низходящ ред на комплексните оценки, вариращи от 70 до 55.

Одобрени за финансиране са 67 проектни предложения, получили оценка над или равна на 63 точки на обща стойност 507 102 лв. Проекти, получили оценка от 62 до 55 точки (9 на брой), са определени като резервни.

В сравнение с предходната година, когато общият бюджет на конкурса за финансиране на „Българска научна периодика 2022 г.“ е бил 497 805 лв. и са били класирани 62 предложения плюс 13 резервни или средно за един проект 6 637 лв., през

настоящата година са одобрени 67 проектни предложения на стойност 507 102 лв или средно за един проект 7 568 лв.

През м. ноември 2022 г. в рамките на бюджета по конкурса са финансирани 67 бр. проектни предложения, получили комплексна оценка равна или надвишаваща 62 точки. През месец декември 2022 след актуализация на ГОП са финансирани 9 резервни проектни предложения, получили комплексна оценка равна или надвишаваща 55 точки. Общата сума на финансираните проектни предложения през 2022 г. в конкурса „Българска научна периодика – 2023“ възлиза на 577 042 лв.

2.6. Участие на ФНИ в програми ERA - NET и други международни програми

През 2022 г. ФНИ продължава активното си участие в дейности по програми по схемата ERA - NET COFUND за насърчаване на транснационални научноизследователски проекти и изграждане на мрежи от национални и регионални организации за съвместни дейности по тематични направления.

През 2022 г. са одобрени за финансиране общо 6 проекта с участие на български колективи по съответни програми, както следва – три проекта по програма ERA - MIN 3, един проект М - ERA, един проект по програма BiodivRestore и един проект по програма BiodivProtect, като изплатената сума по сключените договори за първи транш е в размер на 497 596,79 лв.

ТАБЛИЦА 4. ОДОБРЕНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМИ ERA - NET ПРЕЗ 2022 Г.

Програма	Проект	Базова организация	Изплатена сума за 2022 г. (в лева)
ERA-MIN 3	PEGMAT	Геологически институт, БАН	75 000,00
	MW4REMAM	Институт по катализ, БАН	74 908,29
	RecMine	Химикотехнологичен и металургичен университет – София	73 367,00
BiodivRestore	BIOCONSENT	Лесотехнически университет	74 321,50
BiodivProtect	TransWILD	НИГГТ, БАН	100 000,00
М-ERA	TARDIS	СУ „Св. Климент Охридски“	100 000,00
ОБЩО			497 596,79

По отношение на текущите проекти с участието на български екипи през 2022 г. са изплатени общо 123 895,75 лв., както следва:

ТАБЛИЦА 5. Плащания по договори по програми ERA - NET през 2022 г.

Програма	Проект	Година на сключване на договора	Базова организация	Платена сума (в лева)
ERA-NET RUS PLUS	CarbyneSense	2020	ТУ – София	75 000,00
EuroNanoMed	REASON	2019	СУ „Св. Климент Охридски“	48 895,75
ОБЩО				123 895,75

През 2022 г. ФНИ като финансираща организация отправя покани към български научни колективи за участие с проекти в обявени транснационални инициативи по програми ERA - NET. Постъпилите проектни предложения по съответните програми са, както следва:

По програма BiodivMon – 10;

По програма CONCERT - Japan – 2;

По програма CHIST - ERA – 2;

По програма M - ERA – 9;

По програма DUT – 10;

По програма ICT - AGRI – 1.

2.7. Текущи конкурси по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и програма COST.

Провеждането на двете текущи процедури на ФНИ, описани по-долу, се организира от една ВНЕК. По този начин се ограничават разходите за формиране на 2 отделни комисии за всяка от процедурите.

2.7.1. Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Основната цел на процедурата е чрез споделено финансиране да подпомага организирането и провеждането на международни научни форуми в България. Това дава възможност за активно включване на български учени в международната научна

общност, популяризиране на научни резултати, тяхната сравнимост в международен обхват. Очакваните резултати в дългосрочен аспект са свързани с установяване и задълбочаване сътрудничеството на българските учени с водещи учени от чужбина, да се стимулира участието на млади учени в международни научни прояви, да се осигури видимост на българските научни изследвания. През 2022 г. продължава приемането на проектни предложения по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България. На свое заседание с Протокол № 16 от 27.05.2022 г. ИС прие промени в текста на процедурата за кандидатстване по програма COST в съответствие с последните промени в правилата на COST акциите на ЕК, като се следват техническите указания за попълване на проектно предложение в СУНИ при подробно описание за необходимите документи, които се подават електронно.

Проектните предложения са разгледани от ВНЕК за подбор на предложенията. През изминалата 2022 г. с Решения на ИС с Протоколи № 19 от 24.06.2022 г., № 23 от 19.07.2022 г., № 27 от 14.10.2022 г., № 30 от 18.11.2022 г. и № 32 от 02.12.2022 г. са одобрени за финансиране 26 проектни предложения по Процедурата за подкрепа на международни научни форуми, които да се проведат до края на 2022 г.

С решение на ИС с Протоколи № 30 от 18.11.2022 г., № 32 от 04.12.2022 г. и № 34 от 12.12.2022 г. са одобрени за финансиране 11 проектни предложения, които да се проведат до края на м. юни 2023 г. По сключените договори е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 101 686 лв.

По сключените 37 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 302 968 лв.

2.7.2. Процедура за национално съфинансиране на текущи проекти по програма COST

Основната цел на процедурата по Европейска програма COST е да създаде условия за пълноценно и ефективно участие на български научни колективи в одобрените по програмата акции чрез предоставяне на национално съфинансиране, както и да засили интереса и присъствието на българската академична общност в програма COST като цяло.

ВНЕК по програма COST е разгледал документите и е направил проверка по 19 проектни предложения за национално съфинансиране, като всички са одобрени за финансиране. По сключените 19 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 757 916,68 лв. за двете години или до изтичане на COST акцията. На

15 от всички 19 договора, финансирането е предоставено на два транша, а на останалите 5 – авансово финансиране на пълната сума по договорите.

По програма COST са подадени общо 27 и са одобрени за финансиране 19 проекта.

По програма Международни научни форуми са подадени общо 39, а са финансирани 37 проектни предложения.

Общата сума (в лв.) за финансиране на проекти по текущи конкурси през 2022 г. по конкурси и по тип базови организации е, както следва:

Програма COST

Институти на БАН 367 083,34 лв.

Висши училища 350 833,34 лв.

Други научни организации 40 000,00 лв

Международни научни форуми

Институти на БАН 170 400,00 лв.

Висши училища 132 568,00 лв.

2.8. Конкурси по национални научни програми

2.8.1. Конкурс по национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)

През 2022 г. е проведен за четвърти път конкурс по ННП „Петър Берон и НИЕ“. Общата цел на програмата е да ускори реинтеграцията и кариерното развитие в български висши училища и научни организации на перспективни учени с международно признати научни резултати (Experienced researchers). Програмата цели да стимулира развитието на изследователския потенциал в България като необходима фундаментална стъпка за създаването на устойчива научна и иновационна среда и за развитието на конкурентна високотехнологична икономика в България. Специфични цели са привличане в България на перспективни учени с международно признати научни резултати и подпомагане на тяхната бърза реинтеграция в българските висши училища и научни организации; насърчаване и подпомагане на интензивната изследователска дейност на учените по оригинални и конкурентни теми, без да се

ограничават темите и научните области на изследванията (bottom-up подход); подпомагане на бързото изграждане на критична маса от перспективни учени в дадена област, с международно признати научни резултати, позволяващи развитието на съвременни конкурентни научни направления в България; повишаване качеството на висшето образование в България чрез трансфер на съвременни научни направления, знания, умения и технологии към обучителния процес и принос за откриване на нови таланти в България; трансфер на знания и умения към базовата организация. Стипендиите на ННП „Петър Берон и НИЕ“ предоставят финансова подкрепа на изследователи, участващи в международна мобилност в осем научни области:

- Химия (CHE);
- Обществени и хуманитарни науки (SOC);
- Икономически науки (ECO);
- Информатика и инженерни науки (ENG);
- Околна среда и науки за Земята (ENV);
- Науки за живота (LIF);
- Математика (MAT);
- Физика (PHY).

До конкурсната процедура са допуснати всичките 9 проектни предложения, те са оценени от независими чуждестранни оценители, които отговарят на изискванията за оценител по МСК-ИФ (MSCA-IF). Прогнозният бюджет за финансиране на проекти по поканата от 2022 година е 960 000 лв. Всички експерти са бивши или настоящи оценители на проекти по Marie Skłodowska-Curie actions (MSCA) в научните области, по които са подадените проектни предложения. Следвайки процедурите на MSCA и насоките за конкурса, оценяването е проведено дистанционно на един етап според типа на проектното предложение. Предложенията тип 2 са представени директно в конкурса, предложения от тип 1 не са постъпили през отчетната година. Тези предложения са оценени от трима независими експерти от съответния научен панел. Един от тримата независими експерти е излъчен за докладчик, който да подготви консенсусния доклад. След обработване на консенсусните доклади в съгласие с ННП „Петър Берон и НИЕ“ и насоките за конкурса на основание на получените оценителни консенсусни карти са финансирани 5 проектни предложения (получили 80 или повече точки).

2.8.2. Изпълнение и финансиране на текущи проекти по ННП „ВИХРЕН”

През 2020 г. стартират своята научноизследователска работа финансираните 10 проекта по ННП „ВИХРЕН“ по конкурса от 2019 г. Тяхното изпълнение продължава и през 2022 г. По проектите са назначени 12 постдокторанти, 7 докторанти и 10 старши сътрудници. Сумите изплатени за четвъртата година на договорите по ННП „ВИХРЕН“ са на обща стойност 2 202 150 лв. През 2022 г. започва работата по финансираните по тази програма 7 проекта по конкурса от 2021 г. Сумите, изплатени за втората година на договорите по ННП „ВИХРЕН“, са на обща стойност 1 632 000 лв.

Същевременно се очертава необходимостта да се внесат промени, свързани с назначаването на ръководителите на проектите, което да не ги поставя в ситуация да променят трудовите си правоотношения по академичната им длъжност с научните организации. Призивът на ръководителите е да бъде дадена възможността средствата за един докторант да бъдат изплащани под формата на стипендия, а не като трудов договор. Поради усложнената епидемиологична обстановка и наложени сериозни рестрикции за пътуване по целия свят, бяха затруднени подборът и назначаването на постдокторанти и на старши сътрудници по проектите. Особено голям се оказва проблемът с привличане на учени от чужбина. Във връзка със затруднената мобилност има следните предложения: да се даде по-голяма свобода на водещия изследовател при назначаването на постдокторанти и старши сътрудници в екипа, като се премахне (промени) задължителното условие, на което трябва да отговаря екипът на изследователя до 6-тия месец след началото на проекта; да се даде по-голяма възможност за гъвкаво опериране с подбора на членовете на екипа; да се разреши привличане на повече старши сътрудници за по-краткотраен престой през първата година за сметка на назначаване на повече докторанти и постдокторанти през следващите години. За съжаление, поради тези проблеми един от проектите беше прекратен, като неизразходваните средства бяха възстановени на ФНИ.

През 2022 г. са отчетени първите 7 проекта по ННП „Петър Берон и НИЕ“ и продължава работата на проектите по тази програма, приети през 2021 г.

2.9. Конкурси по НПВУ по Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации

2.9.1. Процедура „Създаване на мрежа от изследователски висши училища“

Изследователските висши училища са определени с Решение № 539 на Министерския съвет от 2021 г. за приемане на Списък на изследователските висши училища. В приложението към цитираното решение са включени 7 висши училища, които към момента на приемане на РМС № 539 от 22 юли 2021 г. отговарят на критериите за изследователски висши училища. Впоследствие в т. 38.3 от Протокол № 28 от заседанието на Министерския съвет на 6 юли 2022 г. към първоначално определените 7 са добавени Тракийският университет – гр. Стара Загора и Медицинският университет – гр. Плевен, като идентифицирани висши училища с най-голям потенциал да се превърнат в изследователски. Приложени са двете решения, заедно със списък на университетите. Изготвена е поканата и документи към нея (формуляри за кандидатстване, декларации, проект на договор, общи условия, финансово-идентификационна форма) за представяне на проектни предложения за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура „Създаване на мрежа от изследователски висши училища в България“. Поканата и документите са съгласувани с Министерството на финансите – писмо с вх. № ФНИ-3265 от 20.09.2022 г. за съгласуване на режима на държавни помощи по процедурата, писмо с изх. № 1106-43 от 30.08.2022 г. от Министерството на образованието и науката за съгласуване на поканата и документите към нея, писмо с вх. № ФНИ-3675 от 14.10.2022 г. от Министерството на образованието и науката, писмо изх. № 04-06-317 от 29.09.2022 г. от Министерството на финансите, писмо с вх. № 1106-45 от 20.10.2022 г. от Министерството на образованието и науката за окончателно съгласуване на поканата и документите към нея. Изпълнителният съвет на Фонд „Научни изследвания“ утвърждава поканата и документите към нея и взема решение за обявяване на процедурата – Протокол № 28 от 20.10.2022 г. на ИС на ФНИ. С няколко последователни решения на ИС на ФНИ са определени и избрани девет учени - експерти – по един за всяко висше учебно заведение и по един административен секретар. Целта е те да подпомагат дейността на Фонда в мониторинга на изпълнението на Стратегическите научноизследователски и иновационни програми на университетите. Учените и секретарите са:

Проф. В. Великова – Софийски университет „Св. Климент Охридски“,

М. Филипова;

Проф. Цветанка Бабева – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски,

Камелия Янева;

Доц. М. Гайдаров – Технически университет – София,

М. Александрова;

Проф. Р. Николова – Химикотехнологичен и металургичен университет – София,

Б. Хаджиева;

Акад. А. Павлов – Тракийски университет,

Р. Кондова;

Проф. С. Хайрабемян – Медицински университет – София,

Б. Русанова;

Проф. Д. Чаръкчиев – Медицински университет – Варна,

О. Рахнева;

доц. И. Алексиев – Медицински университет – Пловдив,

Л. Христова;

Доц. П. Недялков – Медицински университет – Плевен,

М. Савова.

На 21 октомври 2022 г. в информационната система на механизма ИСУН2020 се открива процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Създаване на мрежа от изследователски висши училища в България“ със срок за подаване на документи 11 ноември 2022 г. До тази дата деветте висши училища подават стратегически научноизследователски и иновационни програми за развитие. Управителят на ФНИ издава заповед за назначаване на оценителна комисия. Заповедта по-късно е допълвана с имената на помощник-оценители.

На 14.11.2022 г. на основание Заповед № РД 01-49/14.11.2022 г., допълнена със Заповед РД 04/6/18.11.2022 и Заповед РД 04/7/23.11.2022, започва работа Комисията за оценяване и класиране по процедура за директно предоставяне на средства на конкретни крайни получатели BG-RRP-2.004 – Създаване на мрежа от изследователски висши училища в България.

Кандидатите по процедурата задават въпроси чрез ИСУН и получават разяснения по тях както чрез ИСУН, така и чрез публикуването им на интернет страницата на Фонд „Научни изследвания“ (<http://fni.bg>).

В рамките на срока по процедурата са подадени девет проектни предложения: проектно предложение BG-RRP-2.004-0001 на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“; проектно предложение BG-RRP-2.004-0002 на Химикотехнологичния и металургичен университет – София; проектно предложение BG-RRP-2.004-0003 на Медицинския университет – Плевен;

проектно предложение BG-RRP-2.004-0004 на Медицинския университет – София;
проектно предложение BG-RRP-2.004-0005 на Техническия университет – София;
проектно предложение BG-RRP-2.004-0006 на Тракийския университет – гр. Стара Загора;
проектно предложение BG-RRP-2.004-0007 на Медицинския университет – Пловдив;
проектно предложение BG-RRP-2.004-0008 на Софийския университет „Св. Климент Охридски“;
проектно предложение BG-RRP-2.004-0009 на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Председателят разпределя на членовете на Комисията за оценяване и класиране чрез ИСУН подадените в срок и подлежащи на оценка проектни предложения, като за целта се създават индивидуални оценителни листове в електронната среда на ИСУН. Проверката за административно съответствие и допустимост за всяко едно от подадените в срок девет проектни предложения е направена в ИСУН от тримата членове на Комисията за оценяване и класиране с право на глас:

проф. Цв. Бабева;

проф. В. Великова;

Д. Караджова-Недкова.

На проведено онлайн заседание на Комисията за оценяване и класиране председателят на комисията обяснява, че на този етап от оценката ще се провери дали предложенията отговарят на критериите, описани в таблицата за оценка на административното съответствие и допустимостта, която е част от условията за кандидатстване в процедурата. На оценителите онлайн са предоставени „Условия за кандидатстване в процедура за директно предоставяне на средства на конкретни крайни получатели за изпълнение на инвестиции BG-RRP-2.004 „Създаване на мрежа от изследователски висши училища в България““.

Председателят разяснява на членовете на Комисията за оценяване и класиране, че всеки от тях следва да работи самостоятелно, като попълни в съответния модул на ИСМ (Информационната Система на Механизма – ИСУН2020) таблица за оценка на административното съответствие и допустимостта, която се попълва с „ДА“, „НЕ“ или „Неприложимо“. Предложението за изпълнение на инвестиция може да премине на следващия етап от оценката само ако е получило „ДА“ или „Неприложимо“ на всички заложили критерии за настоящия етап.

Обсъдени са установени непълноти и несъответствия в част от проектните предложения – BG-RRP-2.004-0001, BG-RRP-2.004-0004, BG-RRP-2.004-0005, BG-RRP-

2.004-0006, BG-RRP-2.004-0007 и BG-RRP-2.004-0009, като членовете на Комисията за оценяване и класиране с право на глас единодушно решават да бъдат изпратени към конкретните крайни получатели уведомления за установените непълноти или несъответствия със срок за отстраняване 24.11.2022 г.

Уведомленията са изпратени от председателя на комисията чрез ИСУН. Отговори на всички изпратени уведомления са получени до 18.11.2022 г. Оценителните таблици за оценка са попълнени в ИСУН. На 18.11.2022 г. се провежда присъствена сесия на оценителната комисия във Фонд „Научни изследвания“. Обсъдени са оценителните листове и резултатите от проверката на всеки един от членовете на Комисията за оценяване и класиране с право на глас за всяко едно от оценяваните девет проектни предложения. Оценителите с право на глас единодушно одобряват решение всички проектни предложения да преминат с положителна оценка този етап, като резултатите от оценката бяха публикувани в публичния модул на ИСУН на 18.11.2022 г.

На 22.11.2022 г. председателят на Комисията за оценяване и класиране разпределя на членовете с право на глас чрез ИСУН деветте проектни предложения, преминали с положителна оценка проверката за административно съответствие и допустимост, като за целта се създават индивидуални оценителни листове в електронната среда на ИСУН. Техническата и финансовата оценка за всяко едно от деветте проектни предложения е направена в ИСУН. На 09.12.2022 г. и на 12.12.2022 г. се провеждат онлайн сесии на комисията. На двете сесии са обсъдени установени непълноти и несъответствия в деветте проектни предложения, включително отбелязаните в становищата на помощник-оценителите, като членовете на Комисията за оценяване и класиране с право на глас единодушно решават да бъдат изпратени към деветте крайни получатели уведомление за установените непълноти или несъответствия (с приложени становища на помощник оценителите със заличени имена) със срок за отстраняване 16.12.2022 г.

Уведомленията са изпратени от председателя на Комисията чрез ИСУН. Отговори на всички изпратени уведомления са получени до 16.12.2022 г. Оценителните таблици за оценка са попълнени в ИСУН. На 16.12.2022 г. се провежда присъствена сесия на Комисията за оценяване и класиране във Фонд „Научни изследвания“. Обсъдени са оценителните листове и резултатите от проверката на всеки един от членовете на оценителната комисия с право на глас за всяко едно от оценяваните девет проектни предложения. Оценителите с право на глас единодушно одобряват решение всички проектни предложения да преминат с положителна оценка този етап, като резултатите от оценката са публикувани в публичния модул на ИСУН на 16.12.2022 г.

Предвидени средства по настоящата процедура: 236 000 000 лв.

Обща сума на предоставените средства по предложените за финансиране предложения: 235 999 940 лв.

Остатък: 60 лв.

Брой получени предложения: 9

Брой предложени за финансиране предложения: 9

Работата на Комисията за оценяване и класиране приключва на 16.12.2022 г. Въз основа на това ръководителят на Структурата за наблюдение и докладване (СНД – управител на ФНИ) издава решения за финансиране на 9 проектни предложения.

ТАБЛИЦА 6. ОЦЕНЕНИ И ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПРОЦЕДУРАТА BG-RRP-2.004 „СЪЗДАВАНЕ НА МРЕЖА ОТ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ВИСШИ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ“

№	Идентификационен номер на предложение	Наименование на кандидата	Общ размер на средствата (в лева)
1.	BG-RRP-2.004-0001	Пловдивски университет	20 000 000 лв.
2.	BG-RRP-2.004-0002	Химикотехнологичен и металургичен университет – София	20 000 000 лв.
3.	BG-RRP-2.004-0003	Медицински университет – Плевен	11 999 941 лв.
4.	BG-RRP-2.004-0004	Медицински университет – София	44 000 000 лв.
5.	BG-RRP-2.004-0005	Технически университет – София	27 999 999 лв.
6.	BG-RRP-2.004-0006	Тракийски университет – гр. Стара Загора	12 000 000 лв.
7.	BG-RRP-2.004-0007	Медицински университет – Пловдив	28 000 000 лв
8.	BG-RRP-2.004-0008	Софийски университет „Св. Климент Охридски “	44 000 000 лв.

9.	BG-RRP-2.004-0009	Медицински университет – Варна	28 000 000 лв.
----	-------------------	--------------------------------	----------------

На 31 декември в ИСМ се сключват 9 договора за безвъзмездна финансова помощ.

В договорите е описано финансирането, което получава всеки един университет. Член 3 на договорите описва подробно начина на плащанията към крайния потребител (КП), в случая университета, а в чл. 4. е записано, че КП е длъжен да изпълни и удостовери изпълнението на всички предвидени дейности по одобреното предложение за инвестиция при осигурено финансиране.

2.9.2. Процедура „Подкрепа за туининг проекти“

Операцията цели осигуряване на национално финансиране на проектни предложения, подадени от български висши училища и научни организации, получили висока оценка „над праговете“ (т.е. над 10 точки) от Европейската комисия, но не получили европейско финансиране поради бюджетни ограничения.

„Изграждане на връзки (туининг)“ цели значително укрепване на научния капацитет в съответната област на науката чрез финансиране на сътрудничество между българско ВУ/НО и най-малко две водещи научноизследователски институции на световно равнище от други държави. Очаква се изпълнението на проектите да доведе до:

- Подобрен научен капацитет в организацията;
- Засилване на международната научна активност на организацията;
- Повишаване на репутацията, международния профил и привлекателността на организацията и на изследователския екип;
- Укрепване на капацитета за управление на проекти и повишаване на уменията на административния персонал при изпълнение на европейски проекти;
- Внедряване на добри практики, повишаване на вътрешната и външната мобилност на изследователите.

По данни от дирекция „Наука“ на МОН са идентифицирани четири университета, които отговарят на посочените по-горе условия по отношение на първата схема „Изграждане на връзки (туининг)“, а именно:

- Технически университет – София;

- Технически университет – Варна;
- Софийски университет „Св. Климент Охридски“;
- Университет по библиотекознание и информационни технологии (УНИБИТ).

През юли 2022 г. се организира предварителна среща на ръководството на МОН и управителя на ФНИ с колективите от тези университети, подготвили проектните предложения към РП „Хоризонт Европа“. Колективите са запознати с възможността за финансиране на техните проектни предложения, като се обсъждат основни параметри за работата по проектите.

2.9.3. Процедура „Подкрепа за проекти „Катедри на Европейското научно пространство“

Операцията цели отново осигуряване на национално финансиране на проектни предложения, подадени от български висши училища и научни организации, получили висока оценка „над праговете“ (т.е. над 10 точки) от Европейската комисия, но не получили европейско финансиране поради бюджетни ограничения.

По процедурата се финансира привличането и запазването на водещи учени, които да подпомогнат изграждането на научен екип и осъществяването на структурни промени в българско ВУ/НО. Очаква се изпълнението на проектите да доведе до:

- Подобрен научен капацитет в организацията;
- Повишаване на репутацията, международния профил и привлекателността на организацията и на изследователския екип;
- Създаване на изследователски екип в съответната научна област;
- Подобряване на възможността за успешно участие в европейски проектни конкурси.

По данни от дирекция „Наука“ на МОН, по конкурс „Катедри на Европейското научно пространство (Катедри на ЕНП)“ не са идентифицирани български държавни висши училища и научноизследователски организации, отговарящи на условията.

2.10. Процедура по разглеждане на възражения

През 2022 г. за трети път Фонд „Научни изследвания“ прилага процедура за разглеждане на възражения, съгласно чл. 61 от ПФНИ. Съставът на експертната

комисия по възражения е определен с решение в Протокол № 10 от 21.01.2022 г. на ИС на ФНИ.

Разгледани са 26 подадени възражения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ и Конкурс „Българска научна периодика – 2023“. След разглеждане от комисията е установено, че едно от възраженията не е подадено в срок, а 7 от тях са финансирани с решение на ИС с Протокол № 7/03.12.2021 г. и са определени 18 проектни предложения, за които е назначен допълнителен оценител поради допуснати технически неточности.

В резултат на коригираните оценки са финансирани 3 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ на обща стойност 249 920 лв. и 7 проектни предложения по конкурс за „Българска научна периодика – 2023“ на стойност 48 700 лв. Общата сума за финансиране на проектни предложения по процедурата за възражения от 2022 г. е 298 620 лв.

Дейността на комисията е осъществена в съответствие с процедурите по чл. 61, ал. 3, от Правилника на ФНИ и Правилата за определяне на състава и за работата на експертната комисия по възраженията към ФНИ.

ЧАСТ 2

Съгласно решение на Комисията за мониторинг, анализ и оценка на дейността на ФНИ за 2022 г., с Протокол № 1 от заседанието на Комисията проведено на 02.05.2022 г., и съгласно чл. 19 от Правилника материалите са разпределени по направления, както следва:

1. проф. Радка Кънева – медицински науки; COST и международни научни форуми
2. проф. д-мн Степан Терзиян – математически науки и информатика; физически науки; химически науки, двустранно сътрудничество
3. проф. д-р Христина Николова – обществени науки; млади учени и постдокторанти
4. проф. д-ин Иван Гацов – хуманитарни науки; българска научна периодика
5. проф. д-тн Ивайло Христов – технически науки
6. проф. д-р Владислав Попов – биологически науки, науки за Земята, селскостопански науки

В информацията по-долу Комисията представя анализ и оценка на работата на ПНЕК и ВНЕК в съответната научна област, включваща оценка на работата на ПНЕК, свързана с текущите и приключилите проекти и работата на ВНЕК по проведени конкурсни процедури от ФНИ през 2022 г.

III. АНАЛИЗ НА ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ ФНИ ДОКУМЕНТАЦИЯ, ОТНОСНО РАЗГЛЕДАНИ И ФИНАНСИРАНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2022 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

3.1. Научна област “Хуманитарни науки”

Дейност на ВНЕК по хуманитарни науки

Дейността на ВНЕК по хуманитарни науки през 2022 г. включва конкурси по фундаментални научни изследвания, конкурси по фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, конкурси по фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, международни научни форуми в Република България и програма COST, Българска научна периодика – 2023 г., национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ), конкурси за двустранно и международно сътрудничество.

През 2022 г. в периода от 19.01.2022 г. до 28.11.2022 г. ПНЕК по хуманитарни науки е провела общо 11 (единадесет) заседания, от които 2 неприсъствени. Комисията е разгледала доклади и уведомителни писма от ръководители на договори, промени в научни колективи, удължаване на договори, сключване на допълнително споразумение, промени във финансови планове и обосновките към тях, уведомление за предоставен трансфер, информация относно ДМА и ДНМА, възражения за оценка на проекти, приемане на технически отчети по договори .

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.

В Годишния отчет на ФНИ (2022), и по-специално в предварителния бюджет на ФНИ за научно направление „Хуманитарни науки“, „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ е посочена сумата от 2 070 000 лв. или 9.0% от общия бюджет на Фонда, която е предназначена за тази конкурсна сесия. (Отчет ФНИ за 2022, Таблица 2, с.7-8).

Постъпилите проектни предложения са общо 20 (двадесет) броя. Оценяването на проектите, насочени към ВНЕК по хуманитарни науки е извършено съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ и е в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. Поради административно несъответствие не е допуснато едно проектно предложение, а едно - поради несъответствия с изискванията на конкурса. До процедура за оценяване, класиране и финансиране са допуснати 18 (осемнадесет) проектни предложения, чиято комплексната оценка надвишава праговата стойност от 18 точки. (Приложение КП-06-ПН70/Б).

Проектните предложения са представени в списък в низходящ ред според получените комплексни оценки. При еднакви числови оценки приоритет имат тези предложения, които са с по-висока числова оценка по критерии 4. (Приложение КП-06-ПН/70/А).

ВНЕК по хуманитарни науки предлага финансиране на 11 (единадесет) проектни предложения, като отпуснатите средства възлизат на 2 068 896.36 лв. (Отчет ФНИ за 2022, с.15 и Приложение КП-06-ПН/70/В). Изплатената сума за реализация на първи етап за тези 11 класирани и финансирани проектни предложения от 2022 г. възлиза на 1 158 598 лв. За 7 (седем) резервни проектни предложения, които са с оценка над 80 точки, Изпълнителният съвет към ФНИ предлага тяхното евентуално финансиране при наличие на допълнителни възможности по конкурса (Приложение КП-06-ПН/70/Г).

В рамките на дейността на ВНЕК по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания“ по хуманитарни науки Комисията е разгледала отчетите за

реализацията на втори етап на научната и финансовата част на договори от 2014 г. 2016 г. – 2022 г.

За 2014 г.: ПНЕК по хуманитарни науки оценява съответно 1 договор с „отличен“, 1 с „много добър“ и отчетени общо 11 публикации. Комисията изисква възстановяване на средства за едно проектно предложение.

За 2016 г.: Комисията е разгледала и оценила отчетите за окончателните етапи на 7 договора. За 4 от тях оценката е „много добър“, отчетите на 2 договора са оценени с „добър“ и за 1 договор оценката е „задоволителен“. ВНЕК е разгледала 5 доклада на ръководители на договори по въпроси, свързани с продължаване срока на проекти, промени в научните екипи, промени в режима на ползване на превозни средства. От така представените отчети с IR са 3 и с IF 33 издания от общо 180 публикации.

За 2017 г.: Комисията е дала оценка „много добър“ за приключване на общо 11 договора, като за 9 от тях оценката е „много добра“ и за 2 договора - „добър“. ВНЕК към ФНИ е взела отношение по 5 доклада на ръководители на проекти, свързани с удължаване на срок на договор, промени във финансовите параметри, актуализиране на интернет страницата, добавяне на информация, промени във обосновка на финансов план. От общо 193 публикации 15 броя са IF и 13 с IR.

За 2018 г.: оценката за втори етап за 1 договор е „добър“, като към проекта са отчетени 6 публикации, от които 2 са с IR. Комисията е разгледала и взела с решение по 13 писма на ръководители на договори във връзка с удължаване на срок, промени в екип, промени в ползването на превозни средства, промени във финансовата обосновка.

За 2019 г.: ВНЕК по хуманитарни науки е разгледала финансовите и научни отчети за първите етапи на 10 договора, от които 7 са оценени с „много добър“ и 3 договора са с оценка „добър“. ПНЕК по хуманитарни науки към ФНИ е взела отношение по 11 писма на ръководители на проекти: удължаване на срокове за реализация, промени в научните екипи, прехвърляне на средства и промени във финансовата обосновка. От общо 99 публикации с IF са 9 и с IR са 3 броя.

За 2020 г.: ВНЕК по хуманитарни науки е разгледала 6 първи отчета към Конкурс за 2020 г. Оценката за 5 от тях е „много добър“, а за 1 договор междинният етап е оценен със „задоволителен“. Комисията е разгледала и взела отношение за въпроси, свързани с удължаване, прехвърляне на средства, промяната в статута – общо 5 уведомителни писма. С IF са 1 и с IR - 4 от общо 47 публикации.

За 2021 г.: Комисията е разгледала 13 доклада от ръководители на проекти относно различни аспекти от реализацията на договорите: промени във финансовата обосновка, прехвърляне на средства, промени в екипа, промени в статута на членовете,

корекция в работната програма, пренасочване на командировки, детайлизиране и актуализиране на финансовия план, удължаване на срок.

За 2022 г.: ПНЕК по хуманитарни науки е разгледала искане за промяна във финансовия план на 1 договор: КП-06-ПН-60/2 от 22.11.2022

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

От предварително разпределение на прогнозния общ бюджет на конкурса за фундаментални научни изследвания по научни области е видно, че за научна област „Хуманитарни науки“ предварителният бюджет възлиза на 60 000 лв. или 6% от бюджета. (Отчет ФНИ за 2022, с.18). С решение на Изпълнителния съвет към ФНИ общата сума, определена за финансиране на проектите, е 57 584,07 лв., от които 57 584,07 лв. от бюджета за 2022 г. (Приложение М70/В и Протокол 30).

След проверка за допустимост и в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 1 (едно) проектно предложение. Три броя проектни предложения не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост (Доклад от председателя на ВНЕК по хуманитарни науки, ФНИ-3385 г.).

След допълнително представяне на съответните документи, отговарящи на изискванията за административно съответствие и допустимост, и с решение от 6.10.2022г. ВНЕК по хуманитарни науки се реши да бъдат допуснати до процедура по оценяване 3 (три) проектни предложения. По този начин броят на допуснатите за оценяване и класиране проектни предложения е 4 (четири). (Доклад от председателя на ВНЕК по хуманитарни науки, ФНИ-3539 г.). (Приложение КП-06-ПМ70/А).

След направеното класиране на основата на получените комплексни оценки с по-висока прагова стойност от минимума от 80 точки 1 (едно) от предложенията отпада (оценката е под праговата стойност). Три проектни предложения се насочват за оценяване и класиране от ИС на ФНИ (Приложение КП-06-ПМ70/Б). Резултати от класиране на проектни предложения.

Предварително определените средства за област „Хуманитарни науки“ са 60 000 лв., от които за две проектни предложения са отпуснати 57 584,07 лв. (Приложение КП-ПМ70/В).

По този начин от предварително определените средства от 60 000 лв. остава сумата от 2 415,93 лв. На основа на правомощията на ИС по чл.13, т.10 от Правилника на ФНИ ВНЕК препоръчва ИС да утвърди за финансиране първите две проектни предложения (Приложение КП-06-ПН60/В).

За третото проектно предложение, което е оценено над праговата стойност от 80 т., решението е то да бъде финансирано при наличие на допълнителни възможности по конкурса (Приложение КП-06-ПН/70/Г).

За 2017 г.: Комисията е разгледала научните и финансовите отчети и е дала оценка „много добър“ за приключилите окончателни етапи на 4 договора. Оценка „добър“ е определена за окончателните етапи на 2 договора, като единият от тях е преминал през процедура на повторно оценяване след възражения от ръководителя на проекта. За 1 договор оценката е „незадоволителен“. Комисията е разгледала 1 доклад на ръководител на договор. Общият брой на публикациите е 71, липсват издания с IF и IR.

За 2018 г.: Комисията е разгледала и оценила окончателните етапи на 4 договора, като при 3 от тях оценката е „ много добър“ и 1 договор е с оценка „ добър“. Общият брой на публикациите е 30, липсват издания с IF и IR.

За 2019 г.: Комисията е оценила с „много добър“ 1 договор.

ВНЕК по хуманитарни науки е разгледала и взела отношение по 7 доклада на ръководители на договори за 2017, 2021 и 2022 години, свързани с прехвърляне на суми, актуализиране на интернет страницата, добавяне на информация, удължаване сроковете за реализация.

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства.

ВНЕК по конкурс „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г.“ е разгледала и оценила с оценка „ много добър“ окончателния етап на 1 проект, като 4 от публикациите са с IR и 5 с IF от общо 12 броя; за 1 проект оценката е „задоволителен“.

Комисията е разгледала 5 доклада от ръководители на проекти, свързани с молби за удължаване: прехвърляне на средства, промяна в екип, промени в ползваните превозни средства, промени във финансовата обосновка, уведомление за удължаване, прехвърляне на средства между две групи преки допустими разходи при втори етап.

„Българска научна периодика – 2023 г.“

По конкурса „Българска научна периодика“ от постъпилите 80 проектни предложения след проверка за административно съответствие и съвместимост при 8 проектни предложения от област „Хуманитарни науки“ са констатирани несъответствие (Протокол ФНИ-2976). След тяхното отстраняване само 1 (едно) проектно предложение не се допуска до оценяване поради липса на изискуемите документи. (ВНЕК по Българска научна периодика-2023г., Протокол - 3370).

**Международни и ERA - NET–Програми. (Протоколи 6, 26, 27, 10, 11, 13).
Двустранно и международно сътрудничество към Фонд „Научни изследвания“.**

**Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и програма COST към Фонд „Научни изследвания”.
(Протоколи 30, 32, 16, 27)**

Изпълнителният съвет към ФНИ одобрява предложенията на ВНЕК по хуманитарни науки за съфинансирането на 2 договора с 9940 лв. и 6000 лв. или общо 15 940 лв. (Протокол ФНИ-2208). ИС към Фонда одобрява и финансова подкрепа за 1 (едно) проектно предложение с 10 000лв. (ФНИ-4174)

Изпълнителният съвет към ФНИ дава оценка „ много добър“ за отчета на научната част на окончателните етапи на 2 договора по COST акция - ДКОСТ 01/10 от 2017 г. IR-1 от 9 публикации (Протокол 27) и КП-06-КОСТ/2 от 2018 г. IF 3 IR-1, публикации 4 (Протокол 16)

Изпълнителния съвет на ФНИ приема да се осигури съфинансиране за провеждане на международни научни конференции на 3 проектни предложения от 2021 г. с по 10 000 лв. всяко (Протокол 6). За едно проектно предложение от 2021 г. одобрената за финансиране сума е от 9800 лв.

Поради несъответствия с процедурата Изпълнителният съвет отказва финансиране на 1 проектно предложение от 2021 г. (Протокол 6).

ПНЕК по двустранно сътрудничество към ФНИ след предложения по доклади на ръководители на договори и информация за финансови отчети предлага на ИС към Фонда да приеме 7 технически отчета за договори от 2019 г., 4 от 2020 г. и 2 от 2021 г., свързани с провеждане на международни научни прояви. Комисията е взела отношение по 8 доклада на ръководители на договори, включително и 1 от 2022 г..

ПНЕК връща 1 технически отчет по договор за 2019 г. за международен научен форум (Протокол 10) и одобрява искането за промяна във финансовия план на 1 договор за организиране на международна конференция в България (Протокол 7).

В рамките на Процедурата за двустранно сътрудничество ПНЕК е разгледала отчети за реализация на вторите етапи на договори между България – Русия, както и писма от ръководителите на научни екипи. Договорите са от конкурсни сесии, проведени през 2017 г., 2018 г., 2019 г. и 2020 г.

Изпълнителният съвет към ФНИ решава да бъде удължен срокът на изпълнение на 5 договора с Русия (Протоколи 9, 10 и 12). За 2 договора Изпълнителният съвет изисква промяна във финансовия план (Протоколи 7 и 6).

За 2018 г. са разгледани 2 отчета за приключване на договорите, като оценките са съответно „много добър“ и „добър“. Общият брой на публикациите от тези два договора е 35, от които с IR са 8 и с IF 3.

За 2019 г. е разгледан отчетът за втори етап на 1 договор, като оценката е 4; разгледани са и 4 писма на ръководители на договори.

За 2020 г. Комисията е разгледала 9 писма от ръководители на договори.

В рамките на програмата за двустранно сътрудничество – **България – Австрия** от конкурсна сесия 2019 г. ПНЕК одобрява искането за промяна във финансовия план при реализацията на договор КП-06-Австрия/11 от 29.08.2019 (Протокол 12).

ИС към ФНИ оценява с „много добър“ отчета на окончателния етап на 1 договор за двустранно сътрудничество – **България – Франция** – КП-06-Франкофония/1 от 20.12.2018 г. (Протокол 27) и взема отношение по 2 писма от ръководители на договори.

Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации в Европа“ (Петър Берон и НИЕ).

Оценяването на проектни предложения по конкурс по ННП „Петър Берон и НИЕ“ е извършено в съответствие с насоките за конкурса „Петър Берон и НИЕ“ 2022 г.

Проектните предложения по този конкурс, подадени и допуснати за научна оценка, са били оценени от независими чуждестранни експерти, които отговарят на изискванията за оценител по МСК-ИФ (MSCAIF). Тези специалисти са експерти и са били бивши или настоящи оценители на проекти по Marie Skłodowska-Curie actions (MSCA) в научните области, по които са подадените проектни предложения. (Протокол 30).

Изпълнителният съвет към ФНИ приема техническите отчети на 2 договора за провеждане на международни научни конференции.

Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации в Европа“ (Петър Берон и НИЕ). Изпълнителният съвет към ФНИ одобрява финансиране към Панел обществени и хуманитарни науки 1 проектно предложение Тип 1, с акроним CUMAN, подадено по програма Хоризонт 2020 MSCA Individual Fellowships, в конкурс MSCA-IF-EF-ST-2020. Към тази национална научна програма са подадени и 3 (три) проектни предложения Тип 2 към Панел обществени и хуманитарни науки: CoSIcon,

TWR – SIC и: Empire of Consuls. (Протоколи 6 и 30). Всички проектни предложения са с продължителност 24 месеца и са финансирани с по 120 000 лв.

АНАЛИЗ И ПРЕПОРЪКИ

ПОЛОЖИТЕЛНИ СТРАНИ

В своята работа ВНЕК по хуманитарни науки се е придържала стриктно към действащия Правилник на Фонд „Научни изследвания“. Спазвани са съответните нормативни изисквания, като по този начин е постигнато определено ниво на обективност, свързано с процедурите по допускане, класиране и финансиране на проектните предложения.

По отношение на така представените резултати може да се отбележи професионалната работа на членовете на ВНЕК по хуманитарни науки и работата на рецензентите. Последните се придържат стриктно към изискванията за отчетност и към всеки представен отчет има информация за наличието или липсата на публикации в реферирани и индексирани списания. Това от своя страна позволява да се добие по-ясна картина за нивото и значимостта на научната продукция в рамките на съответните проекти.

Трябва да се отбележи, че поради пандемията от COVID - 19, а по-късно и поради войната в Украйна, всичко това е създавало пречки при някои изследвания в рамките на реализацията на част от договорите като командировки, теренни изследвания, съвместни научни прояви и пр. Това от своя страна е затруднило и забавило приключването на някои договори, за което е налице съответната документация и решенията в тази връзка на Изпълнителния съвет към Фонда.

Много актуално е решението на Изпълнителният съвет към ФНИ за откриване на нов „Конкурс за проекти по програми за многостранно сътрудничество в Дунавски регион 2022 г.“ В светлината на войната в Украйна, която определено затруднява и ще затруднява научните контакти с някои страни, това фокусиране върху Дунавския регион е повече от навременно.

Много положителна страна в дейността на Фонда като цяло и на Комисията в частност е увеличаване броя на младите учени и постдокторанти.

Едновременно с това се наблюдава и разширяване на международната дейност в рамките на договорите от област „Хуманитарни науки“ към Фонда. Тази дейност намира израз в увеличаване научните прояви в рамките на съответните проекти,

привличането на чуждестранни специалисти и участието в международни форуми извън страната на български учени. В рамките на тези прояви международната научна дейност на младите специалисти и постдокторанти, докторанти и студенти се проявява чрез презентации, съобщения, доклади, конференции, workshop и пр.

Друга положителна тенденция е свързана с увеличаване броя на изданията с IF и IR, в които са публикувани резултатите на научните колективи. В това отношение заслужава да се споменат научните отчети на първите етапи от реализацията на договори: КП-06-Н50/2.2020, в този договор 10 от общо 12 публикации са в издания с IF и IR, а така също и Договор КП-06-Н50/4.2020, в който 6 от общо 12 публикации са в издания с IF и с IR. Но все още „тежестта“ при представянето на публикации с IF и IR се разпределя неравномерно и основно е свързана с отделни договори.

ЗАБЕЛЕЖКИ

По отношение на така представената документация, свързана с област „Хуманитарни науки“ към ФНИ, трябва да се отбележи учудващо високият брой проектни предложения в отделни конкурсни сесии, които първоначално не са били допуснати до класиране. Така например, в рамките на сесия „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022г“ към област “ Хуманитарни науки“ от общо 20 (двадесет) проектни предложения на изискванията за административно съответствие и допустимост отговарят само 6 (шест) предложения. 14 (четиринадесет) проектни предложения не отговарят на тези изисквания. (Доклад от председателя на ВНЕК по хуманитарни науки, ФНИ-3386).

Интересното е, че на база допълнително представени документи, отговарящи вече на изискванията за административно съответствие и допустимост, Комисията разглежда отново и допуска 13 (тринадесет) от тези 14 (четиринадесет) проектни предложения. Смятам, че би трябвало да се обърне внимание на подобна практика при изготвяне и представяне на проектната документация от страна на кандидатстващите екипи.

От прегледа на представените резултати по реализация на съответните договори, независимо от научната добросъвестност на авторите определено липсва унификация при представянето на тези резултати. Факт, който е констатиран и в предишните години и на който е обръщано многократно внимание. В това отношение може би било целесъобразно от страна на Фонд научни изследвания да се подготви в някаква степен изисквания за структуриране и унификация на материалите, свързани с резултатите, в това число и в обема на самите публикации.

Като цяло намирам работата на ПНЕК по хуманитарни науки през отчетния период за много полезна и резултатна. Дейността на ВНЕК по хуманитарни науки към ФНИ може да се характеризира с обективизъм на процедурите на класиране на проектните предложения и качество при анализиране на междинните и окончателни етапи от реализацията на договорите.

3.2. Научна област „Социални, стопански и правни науки”

Анализ на предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания в научна област „Социални, стопански и правни науки“ от Приложение № 2 към чл. 16, ал. 2 на Правилника за наблюдение и оценка на ВУ и ФНИ.

Научните проекти, финансирани от ФНИ по научна област „Социални, стопански и правни науки“, се оценяват от ПНЕК по обществени науки на базата на приетата от ФНИ методика за оценка по процедурите от конкурсите за финансиране на фундаментални научни изследвания. За целите на анализа на резултатите от дейността на ФНИ по-нататък в текста ще бъде използвано наименованието „Обществени науки“ за уеднаквяване на терминологията и поради неговата употреба от Комисиите на ФНИ.

В рамките на проведения **конкурс за фундаментални научни изследвания** са предвидени 2 507 000 лв. за финансиране на проекти от научна област „Обществени науки“, което представлява 10,9 % от общия бюджет на конкурса и е с 43,4 % повече в сравнение с финансирането за същата научна област, отпуснато през 2021 г. (1 748 000 лв.).

Съгласно справката за резултатите от Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания през 2022 г. в област „Обществени науки“ са постъпили 42, от които за 14 проекта са изискани допълнителни документи за установяване на административно съответствие и допустимост. В крайна сметка допуснати до оценяване са 41 проектни предложения¹, от които 39 участват в класирането с оценки над 80 т. (Приложение КП-06-ПН65/Б). Във финалната процедура за одобрение за финансиране са предложени 12 проекта (Приложение КП-06-ПН65/В) и е съставен списък с 27 резервни проектни предложения (оценени с над 80 точки) (Приложение КП-06-ПН55/Г). С допълнително решение на Изпълнителния съвет на

¹ За сравнение през 2021 г. в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания и този по обществени предизвикателства са подадени съответно 30 проектни предложения.

Фонд „Научни изследвания“ след актуализация на Годишната оперативна програма (ГОП) и одобрение на министъра на образованието и науката са предложени и одобрени за финансиране още 3 проектни предложения с обща сума за финансиране 437 828 лв.

От 2022 г. максимално допустимата сума за финансиране на един проект е определена по типове проекти, както следва:

- Тип 1 (кандидатите участват само самостоятелно, без участие на други организации като партньори) – до 150 000 лв. (основен бюджет) и до 50 000 лв., които да се използват само за закупуване ДМА и/или ДНМА (допълнителен бюджет за ДМА и/или ДНМА);

- Тип 2 (кандидатите участват съвместно с други допустими кандидати (партньори) чрез формиране на Обединение на кандидати, като са допустими една или две партньорски организации освен базовата организация) - 250 000 лв. (основен бюджет) и до 100 000 лв., които да се използват само за закупуване ДМА и/или ДНМА (допълнителен бюджет за ДМА и/или ДНМА).

Минималната сума за всеки проект е 60 000 лв.

Общата сума на отпуснатото финансиране за проектите е 2 813 213,40 лв., от които 1 618 201,00 лв. вкл. сумите ДМА/ДНМА са за първи етап на проектите. За сравнение, осигуреното финансиране по същия конкурс през 2021 г., по който са финансирани общо също 15 научно-изследователски проекта, е сумарно 2 043 847,00 лв. от които 1 150 289 лв. са отпуснати и изплатени през 2021 г. Както е видно финансирането на проекти от област „Обществени науки“ в рамките на конкурса за фундаментални научни изследвания през 2022 г. нараства с 37,6 %, респ. сумите за финансиране на първи етап нарастват с 40,1 %.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ВНЕК ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ

Предоставените копия от докладите на ВНЕК по обществени науки към ФНИ дават основание да се заключи, че допускането и оценяването на проектните предложения по Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 и Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 е извършено в съответствие с изискванията на Правилника на ФНИ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от Изпълнителния съвет на ФНИ.

Съгласно докладите от заседанията на ВНЕК и резултатите от оценяването и класирането на постъпилите проектни предложения по основните конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания и такива на млади учени в научна област „Обществени науки“, са налице следните факти:

- Постъпили са 42 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.“, от които за 14 са изискани допълнителни документи за отстраняване на административни несъответствия, а едно проектно предложение не е допуснато до оценяване поради това, че не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. След отстраняването на тези несъответствия 40 проектни предложения са допуснати до оценяване. На базата на получените оценки е направено класиране. Оценени с над 80 точки са 39 проектни предложения и съответно 12 от тях са предложени за финансиране. Изготвен е списък с 27 резервни предложения, от които 3 са финансирани допълнително.

- Разгледани са 10 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.“. За 7 проектни предложения са установени несъответствия с административните изисквания и са изисквани допълнителни документи за отстраняването им. Допуснати до оценяване са всички 10 от предложенията и участват в класирането. С комплексна числова оценка над 80 точки са 9 проектни предложения. ВНЕК по обществени науки е предложила за финансиране 2 класирани проектни предложения с бюджет от 76 850 лв. На база актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани още 4 проектни предложения от резервните в класирането с обща сума за финансиране 155 560 лв.

Всеки допуснат до оценяване проект е разглеждан и оценяван при спазването на принципите за безпристрастност, компетентност и избягване конфликт на интереси, посочени в чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, както и в съответствие с насоките и методиката за оценка по процедурата на конкурса.

Общата сума по договорите, подписани през 2022 г. на 6 проекта в научно направление „Обществени науки“ в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ е в размер на 232 410 лв.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ

През 2022 г. ПНЕК по обществени науки е провела общо 8 присъствени заседания. Всичките заседания са проведени в състав на комисията с мандат 2019 - 2021 г. с членове:

- Проф. д.ик.н Соня Варадинова Милева - Божанова, СУ „Климент Охридски“ – председател
- Проф. д-р Елка Славчева Василева, УНСС – зам.-председател
- Доц. д-р Аделина Проданова Миланова, Институт за икономически изследвания - БАН
- Проф. д.н. Валентина Георгиева Миленкова, ЮЗУ „Неофит Рилски“
- Доц. д-р Мариана Матеева Петрова, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“.

Комисията е разгледала общо 95 доклада и уведомителни писма от ръководители на проекти по договори с ФНИ и е докладвала своите решения на ИС на ФНИ.

ПНЕК по обществени науки е разгледала и обсъдила окончателните финансови отчети на 6 проекта от Конкурсна сесия 2014 г. на основание доклади от финансовия експерт на ФНИ.

Разгледани са и 37 броя окончателни отчети на проекти, от които:

- От конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания:
 - 9 бр. проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания - 2016 г.“, от които 7 с много добра оценка и 2 с добра оценка;
 - 11 проекта по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017 г.“, от които 8 с много добра оценка и 3 с добра оценка;
 - 2 проекта по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018 г.“ и двата с много добра оценка;
 - 1 проект по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания ОПР – 2018 г.“ – с много добра оценка;
 - 1 проект по конкурс ННП „Петър Берон и НИЕ“ – 2019 г. – с много добра оценка.
- От конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти:
 - 5 проекта по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017 г.“, всички с много добра оценка.

- 5 проекта по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г.“, от които 1 с добра оценка и 4 с много добра оценка;

- 3 проекта по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г.“ – всички с много добра оценка.

Всички проекти са оценени при провеждане на утвърдената процедура за избор на оценители чрез жребий.

Също така ПНЕК по обществени науки е разгледала и 9 междинни отчета на проекти, както следва:

- 3 междинни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2019 г.“, всички с много добра оценка. На база на получените оценки ПНЕК по обществени науки е предложила и ИС на ФНИ и ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договорите от 2019 г. на обща стойност 164 832,14 лв.

- 6 междинни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020 г.“, от които 1 проект е получил добра оценка и 2 - много добра оценка. На основание предложението на ПНЕК по обществени науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договорите от 2019 г. на обща стойност 359 104,41 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по обществени науки през 2022 г. е в размер на 523 937 лв.

ПНЕК е разглеждал текущо и доклади за напредъка на проектите, финансирани по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID - 19 – 2020 г. в област „Обществени науки“. Тези проекти са 7 броя и всички са получавали положителни оценки за напредъка на всеки 3 месеца.

Общият брой отчетени проекти от ПНЕК по обществени науки през 2022 г. е 46, а броят на отчетените научни публикации в междинните и окончателните отчети е 770, съответно 678 публикации от окончателно отчетени проекти и 92 от отчетени междинни етапи на проекти. Броят на проектите с най-висока оценка на научния отчет е 36 (78 %). Внимателният преглед на предоставените окончателни и междинни научни отчети по проекти показва повишаване на публикационната активност в индексирани издания и относително висок брой на публикациите в реферирани издания – 150 бр., вкл. 90 бр. в издания с Импакт фактор и 60 бр. в издания с Импакт ранг. Отчетени са и 11 индексирани в Web of Science. Налице е ново значително нарастване на броя на

публикации в издания с Импакт фактор и Импакт ранг спрямо 2021 г. (с 50 %), което е добър атестат за активиране на публикационната активност и разпространението на резултатите от научните изследвания, финансирани от ФНИ в тази научна област.

В научните колективи на обсъжданите през 2022 г. проекти са взели участие общо 76 докторанти и 111 млади учени.

В рамките на заседанията на комисията са вземани решения за определяне докладчици по договори на завършващи и междинни етапи на текущи проекти и на оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти за оценка на извършените дейности в рамките на първия етап, както и решения да се сключат анекси за втори етап.

Комисията е определила по двама оценители както за междинните, така и за окончателните етапи на всички проекти и е приела техните доклади за оценка на извършените дейности. ПНЕК е осъществила своята дейност и в рамките на предвидените срокове е приела отчетите, като е възложила и получила рецензии и одитни оценки по всички проекти.

В рамките на своята дейност през 2022 г. ПНЕК по обществени науки е разглеждала рецензии по договори и становища на финансисти за правомерност на извършените разходи; доклади на експерти на ПНЕК по отношение на сключване на анекси по текущи проекти; вземала е решения за промени в съставите на проектните екипи при запазване на съотношенията за численост на младите учени спрямо общата численост на екипите; решения за възстановяване на финансиране при констатиране на неправомерно направени разходи, както и за прехвърляне на средства по сключени договори от един период в друг или от едно перо в друго, а също и решения за промени в сроковете за изпълнение на дейности от работни пакети.

Констатирани са много малко пропуски в работата на научните колективи и са предприети съответните мерки за ограничаване и възстановяване на разходите, които са оценени като недопустими или останали неусвоени от страна на финансовите одитори. ПНЕК по обществени науки е разгледала и се е произнесла, както следва по:

- 9 доклада от ръководители относно промени по договорите, свързани с промяна на състава на научните колективи по проектите;
- 2 доклада за смяна на ръководител на проект;
- 19 доклада за удължаване за изпълнение на договори по проектите във връзка със затруднени условия за работа поради извънредната ситуация с пандемията COVID - 19 и други обективни причини;

- 23 доклада за промяна във финансовите планове, свързани със затруднения по изпълнение на дейностите поради пандемията COVID - 19 и с необходимост прехвърлянето на средства от един период в друг и/или едно разходно перо в друго;

- 5 доклада за промяна на работна програма, касаещ промени в сроковете за изпълнение на дейности от работните пакети;

- 3 уведомления и справки във връзка с използването и закупуването на ДМА и ДНМА;

- 1 възражение за непризнати разходи;

- 1 уведомление за предоставяне на научен отчет;

- 1 уведомление за възстановяване на неизразходвани средства по проект;

- 1 молба за разходване на средства между първи и втори етап на проект.

През 2022 г. с предложение на ПНЕК е прекратен един договор за научно изследване №КП-06-Н35/8 от 2019 г. в научна област „Обществени науки“ след подаване на отчет за първия етап и установено неизпълнение на заложената работна програма. Договорите по всички останали проекти са приключили успешно, а за всички проекти с междинни отчети е предложено отпускане на съответното финансиране за следващия етап.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

✓ Общият извод за активността на научните организации и степента на финансиране на проекти от направление „Обществени науки“ през 2022 г. е, че се забелязва тенденция на запазване броя на финансираните проекти в тази научна област – 15 (и 15 – финансирани през 2021 г.). Същевременно трябва да се отчете фактът, че ФНИ осигурява непрекъснато нарастване на бюджета за финансиране на проекти в тази научна област (2 813 213,40 лв. през 2022 г; 2 043 847 през 2021 г. и 910 966 лв. през 2020 г.).

✓ Очевидно е, че предвиденият бюджет за финансиране на фундаментални научни изследвания и такива на млади учени и постдокторанти в направление „Обществени науки“ през 2022 г. е увеличен значително, което свидетелства за усилията на ръководството на Фонда за провеждане на целенасочена политика и предприемане на мерки за насърчаване на научните изследвания и за създаване на необходимите предпоставки за повишаване квалификацията на научните кадри; за разпространение на резултатите от изследователската дейност и за поощряване проекти с участието на млади учени и постдокторанти в това научно направление.

✓ Оценките на изследователските проекти, финансирани от ФНИ в област „Обществени науки“, се разглеждат и приемат от ПНЕК по обществени науки в съответствие с всички изисквания на Закона за насърчаване на научните изследвания (ЗННИ) и Правилника на Фонд „Научни изследвания“ (ПФНИ).

✓ Анализът на дейността на ПНЕК по обществени науки към ФНИ през 2022 г. позволява да се направи извод, че комисията е осъществявала работата си по оценка изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и е представяла решенията си пред ИС в съответствие с всички нормативни изисквания.

✓ ПНЕК по обществени науки успешно изпълнява своята цел да идентифицира и оцени адекватно приноса на проектите, реализирани в тази научна област по отношение на постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, Националната програма за реформи, както и във връзка с приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области.

✓ На базата на представени рецензии и становища на финансисти ПНЕК по обществени науки е взела решение за положителни оценки и при необходимост са предоставени указания за спазване на стриктна финансова дисциплина. Налице е подобро управление на научната дейност, финансирана от Фонда.

✓ Мониторингът върху дейността на Фонда през 2022 г. позволява да се направи извод за успешното активиране и използване на платформа за онлайн подаване и отчитане на проектни предложения, с цел прилагането на адекватни съвременни процедури за кандидатстване, оценяване, мониторинг и контрол на изпълнението на финансираните научни проекти.

3.3. Научна област “Математически науки и информатика”

ПНЕК по математически науки и информатика (МНИ) с председател проф. дф Катя Желева Вутова е провела 9 (девет) заседания от 9.02.2022г. до 9.12.2022 г., протоколи ФНИ-474 до ФНИ-4647. Разгледани са 6 доклада и 34 уведомителни писма от ръководители на договори, които са докладвани на ИС за взетите решения по тях. Разгледани са и 3 (три) окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“. Трите проекта са оценени с оценка „Много добър“, а за два от проектите са подписани протоколи за приключване.

През 2022 г. са разгледани доклади от ръководители на финансирани проекти, междинни и окончателни отчети, молби, заявления от ръководители, доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети, избор на оценители, молби за удължаване на договори. Разгледани са 3 доклада и 34 уведомителни писма от ръководители на договори и докладвани на ИС за взетите решения.

Комисията е разгледала 4 (четири) окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“ Два от тях са оценени с оценка „Отличен“. Неизразходваната сума е възстановена на Фонда и има подписан протокол за приключване.

ПНЕК е разгледала 11 (единадесет) окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“. ИС е приел отчетите, като за 7 (седем) от тях оценката е „Много добър“. Неизразходваните суми са възстановени на Фонда и има подписани 11 протокола за приключване. Разгледан е един окончателен отчет на проект по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019“.

ПНЕК е разгледала 3 междинни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“. Един от проектите е оценен с оценка „Много добър“. ИС е взел решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 199 579 лв.

През 2022 г. комисията е разгледала и приела осем окончателни отчета на проекти, финансирани по конкурс за „Българска научна периодика – 2017“ (един), Конкурс за „Българска научна периодика – 2018“ (един) и конкурс за „Българска научна периодика – 2019“ (шест). Разгледан и обсъден е междинен етап на проект по НПП „ВИХРЕН“ – 2019 г. За втори и трети етапи на проекта са изплатени 449 038 лв.

Разгледани и оценени са общо 27 окончателни и четири междинни проекта. Общата стойност на преведените средства за финансиране на текущите проекти през 2022 г. е 708 617 лв.

Прегледът на Отчетния доклад на ФНИ за 2022 г., протоколите от деветте редовни заседания на ПНЕК по МНИ за 2022 г. показват, че след 2015 г. са представени 369 публикации по 32 (тридесет и два) проекта, от които 11 (единадесет) оценени с най-висока оценка.

В доклада на ФНИ за 2022 г., Приложение 2, като успешни проекти по МНИ са посочени проектите:

ДН 12/2 от 2017 г. Риманова и комплексна геометрия, ИМИ-БАН, (26 публикации 24 с ИФ, 1 млад учен),

ДН 12/8 от 2017 г., Съвременни компютърни методи за изследване на комбинаторни структури осигуряващи цялостност и сигурност, ИМИ-БАН, (17 публикации ,7 с ИФ,, 7 с ИР, 4 млади учени и докторанти).

Представени са 7 (седем) доклада на председателя на ВНЕК по математически науки и информатика (МНИ) проф. дмн Цонка Байчева по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ (3 доклада) и „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ (4 доклада).

Оценяването на проектите е извършено съгласно Методиката за оценяване и класиране на проектите, в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. 12 проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки участваха в класирането. ВНЕК предлага за финансиране проектни предложения в област МНИ 6 (шест) проекта получили над 84 точки, на обща стойност 1 255 114 лв.

Сумата изплатена за 2022 г. в научно направление „Математически науки и информатика“ на 6 (шест) броя класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 685 557 лв.

ВНЕК по МНИ през 2022 г. е разгледала пет проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти“. Четири проектни предложения с оценка над 80 точки участват в класирането. ВНЕК по МНИ предложи на ИС да бъде финансирано едно проектно предложение с оценка 96,5 точки на стойност 40 000 лв. Допълнително са финансирани две от резервните предложения с обща сума за финансиране 80 000 лв. Общата сума по договорите, подписани през 2022 г. за трите проекта в конкурса, е в размер на 120 000 лв. и е изплатена през 2022 г.

ВНЕК е оценявала безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, като е спазена процедурата за оценяване.

3.4. Научна област “Физически науки“

ПНЕК по физически науки (ФН) е провела 8 (осем) заседания през 2022 г с председател проф. дфн Румен Василев Ценов от 22.02.2022 до 06.12.2022г. Разгледани са 39 заявления и 46 уведомителни писма от ръководители на договори. Същите са

докладвани на ИС за взетите решения по тях. Разгледани са доклади от ръководители на финансирани проекти, междинни и окончателни отчети, молби, заявления от ръководители, доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети, избор на оценители.

Комисията е разгледала финансовата част на три окончателни отчета на проект „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“. Разгледани са седем окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“. Обсъдени са и приети финансовите и научните отчети на седем отчета с оценка „Много добър“, които са одобрени от ИС. Комисията е разгледала 12 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“, които са оценени с оценка „Много добър“.

ПНЕК по ФН е разгледала седем окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“, които са оценени с оценка „Много добър“. ИС е потвърдил решенията на комисията.

Комисията е разгледала два окончателни отчета на проекти, финансирани по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“ и осем междинни отчета на проект „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“. Всички те са оценени с оценка „Много добър“ по утвърдената процедура за избор на оценители. ИС е потвърдил решенията на комисията и е взел решение за финансиране на втори етап в размер на 468 502 лв.

ПНЕК е разгледала три междинни отчета на проект „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“ г оценени с оценка „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по физически науки, ИС е взел решение за финансиране на втори етап в размер на 180 000 лв.

Комисията е разгледала един междинен отчет по ННП „ВИХРЕН“ – 2019 г, два междинни отчета на проекти по Програми ERA - NET – M-ERA – 2019 г., един окончателен отчет по ННП „Петър Берон и НИЕ“ – 2019 г. и един окончателен отчет по ERA - NET – Програма QUANT - ERA – 2017 г.

Прегледът на Отчетния доклад на ФНИ за 2022 г., протоколите от осемте редовни заседания на ПНЕК по ФН за 2022 г. показват, че след 2015 г. са представени 597 публикации по 50 (петдесет) проекта, 50 проекта са оценени с най-високи оценки. В доклада на ФНИ за 2022 г., Приложение 2, като успешни проекти по МНИ са посочени проектите:

ДН08/17 от 2016. Изследване на спектъра на взаимодействията на атоми и молекули с цел определяне на фундаментални характеристики и закономерности на материята, Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика, БАН, (26 публикации с ИФ 2 млади учени и 1 докторант).

ДН18/13 от 2017 г. Еволюционни процеси в астрофизиката: синергия между наблюденията и теорията, Институт по астрономия с НАО, БАН, 60 публикации с ИФ.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по физически науки през 2022 г. е 697 397,74 лв.

Представени са три доклада на председателя на ВНЕК по физически науки (ФН) доц. д-р Светослав Колев по "Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания-2022" Оценяването на проектите е извършено съгласно методиката за оценяване и класиране на проектите, в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

В предварителния бюджет на ФНИ по конкурса за научно направление „Физически науки“ сумата е определена на 1 863 000лв. Постъпили са 20 (двадесет) предложения, допуснати са 19 (деветнадесет) проектни предложения. Едно проектно предложение е пренасочено към ВНЕК по медицински науки.

В класирането участват 19 (деветнадесет) проектни предложения, чиято оценка надвишава 80 точки. ВНЕК по физически науки е предложил на ИС на ФНИ да бъдат финансирани девет проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 96 точки, с основен бюджет в размер на 1 449 308 лв. и допълнителна сума от 327 000 лв. за ДМА/ДНМА. Предложението е утвърдено от ИС на ФНИ. В научно направление „Физически науки“ за 2022 г. са изплатени 724 654.00 лв.

ВНЕК по физически науки е предложил на ИС на ФНИ да бъде финансирано едно проектно предложение в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“. Общата сума по договора, подписан през 2022 г., е в размер на 40 000 лв.

3.5. Научна област „Науки за Земята“

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.

Според Годишния отчет на ФНИ (2022 г.) в предварителния бюджет на ФНИ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ за научно направление „Науки за Земята“ е определена сумата от 1 426 000 лв., в сравнение с

1 045 000 лв. през 2021 г. Постъпилите проектни предложения в направлението са 12 броя, в сравнение с 14 през 2021 г.

Оценяването на проектите е организирано от ВНЕК по науки за Земята съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. След научната оценка 12 броя проектни предложения участват в класирането. ВНЕК по науки за Земята предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 6 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 94,5 точки на обща стойност 1 423 028 лв. Предложението е утвърдено от ИС. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса. ВНЕК предлага на ИС на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 80 или повече точки, но поради недостиг на средства те не са финансирани. Сумата, изплатена за 2022 г. в научно направление „Науки за Земята“ на 6 броя класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 828 013 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите при обща сума по договорите 1 423 028 лв.

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2021 г.

През 2022 г. в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ в научно направление „Науки за Земята“ е подадено едно проектно предложение, което след административната проверка без забележка от ВНЕК е допуснато до оценяване. След получаване на експертните оценки в класирането участва едно проектно предложение, чиято комплексна числова оценка надвишаваше праговата стойност от 80 точки; средната му оценка е 82.5 точки. ВНЕК по науки за Земята предлага на ИС на ФНИ да бъде финансирано едно проектно предложение. Предварителният бюджет в направление „Науки за Земята“ в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ е 50 000 лв.

Общата сума по договора, подписан през 2022 г. за проектното предложение в научно направление „Науки за Земята“ в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“, е в размер на 30 000 лв.

Отчита се негативна тенденция на значително намаляване на кандидатстващите и одобрените проекти в научна област „Науки за Земята“ в конкурса за млади учени, което вероятно се дължи на намаленото общо финансиране, както и на размера на финансирането за един проект.

РАБОТАТА НА ВНЕК ПО ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“ ПО ДОКЛАДИ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВНЕК

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектните предложения членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения. Спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от документи: Насоки за кандидатстване по конкурса; Правилник на ФНИ; Методика за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“, и включва следните етапи:

- а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;
- б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка, по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

На Комисията са представени доклади на председателя на ВНЕК към ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по науки за Земята по следните конкурси:

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.
2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

ИЗВОДИ

- ✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.
- ✓ ВНЕК по науки за Земята работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектни предложения по конкурси на ФНИ,

което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.

✓ Запазва се броят на кандидатствалите и одобрените проекти, в сравнение с предходните години и по двата конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.

✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).

✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрените проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите, да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектни предложения (чл. 7 на Правилата за работа на ВНЕК), настоящата Комисия не може да се произнесе за:

- обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение на процедурата по допускане и одобряване на проектни предложения по всяка сесия;
- качеството на допуснатите проектни предложения.

ДЕЙНОСТ НА ПОСТОЯННАТА НАУЧНО-ЕКСПЕРТНА КОМИСИЯ (ПНЕК) В ОБЛАСТ НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА

През 2022 г. ПНЕК по науки за Земята провежда общо 7 присъствени заседания и едно извънредно заседание. Комисията разглежда 36 доклада от ръководители на договори и докладва на ИС за взетите решения по тях. Комисията преглежда списъците с финансирани текущи проекти от конкурсните сесии на ФНИ през 2022 г. и определя отговорник за всеки проект. Членовете на ПНЕК определят чрез жребий оценители за текущи проекти, финансирани от ФНИ, разпределени към ПНЕК по науки за Земята. Комисията разглежда 2 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“. От тях един отчет е приет с оценка „Много добър“ и един отчет с оценка „Добър“, като и двата са предложени за приключване като успешно реализирани проекти.

Комисията разглежда 8 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“. От тях един отчет е приет с оценка „Много добър“, 6 са приети с оценка „Добър“ и един е приет с оценка „Задоволителен“, като всички 8 са предложени за приключване като успешно реализирани проекти.

Комисията разглежда един окончателен отчет на проект от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“, който е приет с оценка „Много добър“ и е предложен за приключване като успешно реализиран проект.

ПНЕК по науки за Земята разглежда 6 междинни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети. От тях три отчета са приети с оценка „Много добър“, а останалите три с оценка „Добър“.

На основание предложението на ПНЕК по науки за Земята, ИС взема решение за втория етап на договорите от 2019 г. да им бъдат изплатени средства в общ размер на 359 895 лв.

ПНЕК по науки за Земята разглежда един окончателен отчет на проект от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти – 2019“. Отчетът е приет с оценка „Много добър“ и е предложен за приключване като успешно реализиран проект.

През 2022 г. ПНЕК разглежда два междинни отчета на проект по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“, като са предложени оценки „Много добър“ и „Добър“. ИС приема решението на ПНЕК и взема решение за финансиране на втори етап на съответните договори в размер на 144 303,34 лв. с включено ДМА.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по науки за Земята през 2022 г. е в размер на 504 196,34 лв. Изплатени са и средства по предходни конкурси в научна област „Науки за Земята“ след одобрение на междинните или окончателните доклади.

ИЗВОДИ ЗА РАБОТАТА НА ПНЕК В ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията в частта за област „Науки за Земята“ могат да се направят следните изводи:

✓ Отличава се високата публикационна активност на колективите в проектите, изразена в стойностите на показателя „Брой научни публикации, резултат от

приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг“ (приложение 3 към Годишния отчет на ФНИ за 2022 г.).

✓ ПНЕК в област „Науки за Земята“ изпълнява ефективно своите задължения.

✓ Анализът на протоколите от 8-те редовни заседания на ПНЕК, проведени през 2022 г., показва, че ПНЕК е работила в съответствие с приетите правила и процедури на ФНИ, като разглежда много подробно и одобрява/не одобрява по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията постъпилите доклади от ръководителите на финансирани проекти и рецензентите, а също и постъпилите възражения от ръководители на проекти и определя супероценители.

✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работната програма, както и в много случаи - гравивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), както и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.

✓ ПНЕК разглежда много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано ПНЕК може да взема решения относно целесъобразността на исканите в докладите на ръководителите на проекти промени или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

✓ ПНЕК засилва критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти, като при констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани – с импакт фактор или импакт ранг – научни издания) или финансови несъответствия ПНЕК дава ниска оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.

✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2016 – 2020 г.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“

По т. 7. – Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на ФНИ, на Комисията е представена обобщена Справка на ПНЕК по науки за Земята за оценени проекти от изминали конкурси (Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

Участие на млади учени в проекти в област „Науки за Земята“

Запазва се тенденцията на високо участие на различните групи учени в област „Науки за Земята“, което е значително при групата на младите учени и докторантите. Това вероятно се дължи и на увеличения брой финансирани проекти (таблица 7).

ТАБЛИЦА 7. УЧАСТИЕ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В НАУЧНИ ПРОЕКТИ В ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“ (СПОРЕД ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ФНИ Г. И ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 КЪМ ЧЛ. 19, Т. 5 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ОЦЕНКА)

	2018	2019	2020	2021	2022
Брой проекти	11	10	8	14	7
Брой учени	88	130	54	105	91
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	31 (в т.ч. 21 докторанти и 10 млади учени)	25 (в т.ч. 9 докторанти и 16 млади учени)	23 (в т.ч. 8 докторанти и 15 млади учени)	55 (в т.ч. 23 докторанти и 32 млади учени)	91 (в т.ч. 38 докторанти и 53 млади учени)

Брой на научните публикации в резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област „Науки за Земята“

а) Проектите, оценявани през 2022 г. и изпълнявани в периода 2016 – 2020 г., са 20 в сравнение с 14, оценявани през 2021 г., а публикациите – съответно 252 и 224. Тази тенденция на увеличение се свързва не само с по-високия брой оценени проекти през

2022 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло (виж данните на Фигура 10. от Годишния доклад на ФНИ за 2022 г.).

б) Общо публикационната активност по проектите, оценявани през 2022 г. в ПНЕК по науки за Земята, е проверена от Комисията по изпратените копия на публикациите от ФНИ с Доклада за 2022 г.

в) Много положително е отчитането не само на публикационната активност в проектите, оценявани през 2022 г. от ПНЕК по селскостопански науки в представената на Комисията справка за всички проекти в конкурса за фундаментални изследвания под формата на „Обобщена информация към междинен/окончателен отчет на проект“, но и включеното за всеки проект обобщение на научни постижения на проекта. Това кратко резюме би могло да послужи за популяризиране на резултатите от всеки приключил проект, например на сайта „Наука“ на МОН.

3.6. Научна област “Химически науки”

ПНЕК по химически науки (ХН) е провела 10 (десет) заседания през 2022 г. с председател проф. Стефан Цаковски от 11.02.2022 до 25.11.2022 г.

Разгледани са 46 заявления и 59 уведомителни писма от ръководители на договори и докладвани на ИС за взетите решения по тях. Разгледани са обсъждане и оценяване на договори, доклади, молби, заявления от ръководители, избор на оценители, молби за удължаване на договори, доклади на ръководители на проекти, оценки на постъпили доклади, отчет за дейността на ПНЕК.

Прегледът на протоколите от десетте заседания на ПНЕК по химически науки, проведени през 2022 г., показва че са разгледани:

- 3 (три) окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“. Отчетите са оценени с оценка „Отличен“.

- 4 (четири) окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“. Три отчета са оценени с оценка „Много добър“ и един отчет с оценка „Добър“. ИС е потвърдил решенията на комисията.

- 12 (дванадесет) окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“. След избор на оценители са обсъдени и приети финансовите и научните отчети на 11 отчета с оценка „Много добър“ и един отчет с оценка „Добър“.

- 5 (пет) окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2017“. Три отчета са оценени с оценка „Много добър“ и два отчета с оценка „Добър“.

- 1 (един) окончателен отчет на проект, финансиран по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“. Отчетът е обсъден и приет с оценка „Много добър“.

- 5 (пет) окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“. Четири отчета са обсъдени и приети с оценка „Много добър“.

- 7 (седем) междинни отчета от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“. Шест отчета са оценени с оценка „Много добър“ и един с оценка „Добър“.

- 3 (три) окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019“. Отчетите са обсъдени и приети с оценка „Много добър“. ИС е потвърдил решенията на комисията.

- 6 (шест) междинни отчета от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“. Отчетите са приети и оценени с оценка „Много добър“. ИС е взел решение за финансиране на втори етап в размер на 360 000 лв.

Изпълнителният съвет е потвърдил решенията на комисията.

ПНЕК по химически науки е разгледала:

- междинен отчет на проект по ERA - NET и по EURONANOMED, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий са определени оценители, след което са обсъдени и приети финансовия и научния отчет с оценка „Много добър“

- междинен технически отчет относно напредъка за втората година по ННП „ВИХРЕН“ – 2019 г. с положителна оценка.

Прегледът на Отчетния доклад на ФНИ за 2022 г., протоколите от десетте редовни заседания на ПНЕК по ХН за 2022 г. показва, че след 2015 г. са представени публикации по 48 проекта със 176 публикации, 42 оценени с най-високи оценки.

В доклада на ФНИ за 2022 г., Приложение 2 като успешни проекти по МНИ са посочени проектите:

ДН19/8 от 2017 г., Дизайн на нови супрамолекулни наночастици: сферични нуклеинови киселини с полимерни и липозомни ядра, Институт по полимери, БАН (5 публикации с ИФ и 18 участия в научни форуми 6 млади учени и 5 докторанти)

ДН19/1 от 2017 г., Метализиране на диелектрични материали от иновативни еколого-съобразни електролити, Институт по физикохимия, БАН (15 публикации, 8 с ИФ 1 с ИР, един млад учен и един докторант).

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по химически науки през 2022 г. е 827 896 лв.

Представени са три доклада (ФНИ 3295, 3434,4072) от председателя на ВНЕК по ХН проф.д-р Стефан Цаковски по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“. Постъпили са 18 (осемнадесет) проектни предложения в направлението. ВНЕК по ХН предлага на ИС да бъдат финансирани 6 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 97,5 точки с основен бюджет в размер на 1 399 908 и допълнителна сума от 550 000 лв. за ДМА/ДНМА. Предложението е утвърдено от ИС. След утвърждаване на актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с решение на ИС допълнително е финансирано още едно проектно предложение.

Сумата, изплатена за 2022 г. в научно направление „Химически науки“ на седем класирани и финансирани проектни предложения за първи етап на договорите е 824 954 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА. Общата сума с включени ДМА/ДНМА по договорите е в размер на 1 284 963,20 лв.

По „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ са представени 7 (седем) проектни предложения, от които седем са допуснати до оценяване. В класирането са участвали седем проектни предложения, чиято комплексна числова оценка надвишаваше праговата стойност от 80 точки. ВНЕК по химически науки предлага за финансиране три проекта на обща стойност 101 000 лв. След утвърждаване на актуализацията от министъра на образованието и науката с решение на ИС допълнително са финансирани още четири проектни предложения с обща сума за финансиране 160 000 лв. Общата сума по договорите, подписани през 2022 г. на седемте проекти в научно направление „Химически науки“ в конкурса, е в размер на 280 000 лв.

3.7. Научна област „Технически науки“

Предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.“ е определен в размер на 3 979 000 лв., което представлява 17.3% от общия бюджет на фонда. Минималната сума за всеки отделен проект е 60 000 лв. В конкурса се финансират два типа проекти както следва:

Проекти тип 1 с максимална сума за всеки отделен проект от 150 000 лв. основен бюджет без допълнителните средства за ДМА и/или ДНМА. Допълнително могат да бъдат заявени до 50 000 лв., които могат да бъдат използвани само за закупуване на ДМА и/или ДНМА.

Проекти тип 2 с максимална сума за всеки отделен проект от 250 000 лв. основен бюджет без допълнителните средства за ДМА и/или ДНМА. Допълнително могат да бъдат заявени до 100 000 лв., които могат да бъдат използвани само за закупуване на ДМА и/или ДНМА.

Срокът за изпълнение на одобрените проекти е 36 месеца.

Общият брой на постъпилите проектни предложения в направлението е 38 проекта. След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране бяха допуснати 9 проектни предложения. След представяне на допълнителни документи в съответствие с административна допустимост 37 проекта са насочени за администриране към ВНЕК по технически науки.

Класираните в научното направление с комплексна числова оценка равна или надвишаваща праговата стойност от 80 точки са 31 проектни предложения. При еднакви числови оценки на две и повече проектни предложения, приоритет при класирането има проектното предложение с по-висока числова оценка по критерий 4. При равенство на точките по критерий 4 приоритет при класирането има числовата оценка по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

С доклад от ВНЕК са предложени за финансиране 13 (тринадесет) проектни предложения. Общата сума за финансирането на 13-те проекта е 3 899 480 лв. До достигане на сумата от предварително определените за тематичното направление – 3 979 000 лв. остават 79 520 лв. Приложен е списък с 18 резервни проекта, получили оценка 80 и повече точки.

Сравнен с 2021 г., където предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания“ е бил 3 439 000 лв. и са били финансирани 21 проекта, през 2022 г. има

увеличение – 3 899 480 лв. за финансирани 13 проекта. Следва заключението, че класираните проекти през 2022 г. са получили приблизително 2 пъти по-голяма сума от тези през 2021 г. в резултат най-вече от намаляване броя на класираните проекти.

За финансиране на конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, проведен през 2022 г. за научно направление „Технически науки“, след проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 17 проектни предложения, насочени за администриране към ВНЕК по технически науки.

Формиране на комплексна оценка и предложение за класиране се прави за проектите, събрали оценка по-висока от 80 точки. При 4 проектни предложения се получи разлика над допустимите 15 точки в оценката на независимите експерти. При последваща ревизия оценителите са стигнали до сближаване на крайните оценки.

Две проектни предложения са с оценка по-ниска от 80 точки и съгласно насоките на конкурса не участват в класирането. При еднакви числови оценки на две и повече проектни предложения приоритет при класирането има проектното предложение с по-висока числова оценка по критерий 4. При равенство на точките по критерий 4, приоритет при класирането има числовата оценка по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

В рамките на предварително определените средства за научна област „Технически науки“ – 182 000 лв., са класирани 4 проектни предложения на обща сума 160 000 лв. До достигане на сумата от предварително определените за тематичното направление – 182 000 лв. остават 22 000 лв. Приложен е списък с 11 резервни проекта, получили оценка 80 и повече точки.

Сравнен с 2021 г. когато предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти“ е бил 202 000 лв. и са били финансирани 3 проекта или 67 333 лв. средно за проект, през 2022 г. има намаление на бюджета – 182 000 лв. за финансирани 4 проекта, или 45 500 лв. средно на проект.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ

ПНЕК по технически науки

През 2022 г. ПНЕК по технически науки е изготвила 3 доклада относно конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г, а именно: Първи

доклад за административна проверка, Втори доклад за административна проверка, Доклад за класиране, където проектите са подредени по възходящ ред спрямо получените оценки.

По конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г. комисията е изготвила един Доклад за класиране.

Комисията е провела общо 10 заседания по SKYPE в условия на COVID - 19.

Комисията е прегледала списъците с финансирани текущи проекти от конкурсните сесии на ФНИ през 2022 г. и е определила отговорник за всеки проект.

Членовете на ПНЕК са определили чрез жребии оценители за текущи проекти, финансирани от ФНИ, разпределени към ПНЕК по технически науки.

В рамките на 10-те заседания Комисията е разгледала и обсъдила:

- Рецензиите и постъпилите доклади за фактически констатации за междинни отчети по договори, финансирани от „Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания“ за годините 2014, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.;

- Рецензиите и постъпилите доклади за фактически констатации за окончателни отчети по договори финансирани от „Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти“ за годините 2017, 2018 и 2019 г.;

- Постъпилите доклади на ръководителите на договори;

- Финансовата част на Договор ДУНКО1/3 от 29.12.2009 на тема „Създаване на Университетски научноизследователски комплекс (УНИК) за иновации и трансфер на знания в областта на микро/нано технологии и материали, енергийна ефективност и виртуално инженерство“ с ръководител проф. д-р инж. Камен Веселинов и базова организация Технически университет – София.

3.8. Научна област „Селскостопански науки“

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.

Според Годишния отчет на ФНИ (2022) в предварителния бюджет на ФНИ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ за научно направление „Селскостопански науки“ е определена сумата 2 553 000 лв. (в сравнение с 1 805 000 лв. през 2021 г.). Постъпилите проектни предложения в направлението са 38 (в сравнение с 29 през 2021 г.). След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51

от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 36 проектни предложения, като оценяването на проектите е извършено съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

След научната оценка 35 проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки участват в класирането. ВНЕК предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 10 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 96 точки на обща стойност 2 336 234,40 лв. (основен бюджет в размер на 1 797 798 лв. и допълнителна сума за ДМА и ДНМА в размер на 538 436 лв.). Предложението е утвърдено от ИС. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, а при необходимост по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на Фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани още четири проектни предложения с обща сума за финансиране 913 299 лв. (698 299 лв. основен бюджет и 215 000 лв. допълнителна сума за ДМА и ДНМА).

Сумата, изплатена за 2022 г. в научно направление „Селскостопански науки“ на 14 класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 1 956 485 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите, при обща сума с включени ДМА/ДНМА по договорите 3 249 533 лв. (при обща сума с включени ДМА/ДНМА по договорите за 2021 г. 2 318 808 лв.).

Предварителните изводи показват, че:

- е целесъобразно да продължи практиката от 2022 г. да се подават и приемат проектни предложения с краен срок до началото на юли на текущата година, а не до м. септември.
- се запазва добрата тенденция от 2021 г. относно броя на финансираните проекти и завишаване на финансовите средства.

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2022 г.

През 2022 г. в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ в научно направление „Селскостопански науки“ са кандидатствали общо 8 проектни предложения в сравнение с 9 през 2021 г. След научната оценка всички 8 проектни предложения с числова оценка над праговата

стойност от 80 точки участват в класирането. ВНЕК по селскостопански науки е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 2 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 96,5 точки на обща стойност 80 000 лв. Предложението е утвърдено от ИС.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП 2022 от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на ФНИ допълнително се финансират 4 резервни предложения с обща сума за финансиране 152 400 лв.

Общата сума по договорите, подписани през 2022 г. на 6 проекта в научно направление „Селскостопански науки“ в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“, е в размер на 232 400 лв. и тя е изплатена през 2022 г.

Отчита се запазване темпът на кандидатстване в сравнение с 2020 и 2021 г., което показва устойчив интерес на младите учени в тази научна област. Запазва се и се увеличава обаче тенденцията за включване на нарастващ брой студенти и млади учени в проектите.

Анализ на работата на ВНЕК по област „Селскостопански науки“ по доклади от председателя на ВНЕК

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектни предложения членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакет от документи: Насоки за кандидатстване по конкурса; Правилник на ФНИ; Методика за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно „Методиката за оценка и класиране на проектите“, определена в насоките за кандидатстване, и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектите предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектите предложения и класиране на проектите предложения с оценка, по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са

представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията доклади на председателя на ВНЕК към ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по селскостопански науки по следните конкурси:

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.
2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

ИЗВОДИ

✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.

✓ ВНЕК по селскостопански науки работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектни предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.

✓ Много позитивна е тенденцията за увеличение на кандидатствалите и одобрените проекти в сравнение с предходните години и по двата конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.

✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).

✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрените проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите, да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектни предложения (чл. 7 на Правилата за работа на ВНЕК), настоящата Комисия не може да се произнесе за:

- обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение на процедурата по допускане и одобряване на проектни предложения по всяка сесия;
- качеството на допуснатите проектни предложения.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО СЕЛСКОСТОПАНСКИ НАУКИ

През 2022 г. ПНЕК по селскостопански науки провежда общо 10 заседания, като разглежда 13 доклада и 70 уведомителни писма от ръководители на договори и докладва на ИС за взетите решения по тях.

През 2022 г. комисията разглежда 5 окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“. Решенията за оценяване на проектите са приети от ИС. Три от тях са оценени с оценка „Отличен“. За три от тях са сключени протоколи за приключване. ПНЕК разглежда и 5 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети с четири оценки „Много добър“ и една „Добър“. ИС потвърждава решенията на комисията. Неизразходваните средства са възстановени на Фонда. Проектите са приключени с двустранни протоколи. Комисията разглежда 10 окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети, като 6 от оценките са „Много добър“. ИС потвърждава решенията на комисията. Неизразходваните средства са възстановени на Фонда. Проектите са приключени с двустранни протоколи. Комисията разглежда 4 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети с две оценки „Много добър“ и две „Добър“. ИС потвърждава решенията на комисията. Неизразходваните средства са възстановени на Фонда. Подписани са протоколи за приключване. Комисията разглежда един окончателен отчет на проект от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовия и научен отчет. ИС потвърждава решенията на комисията. Проектът е приключен с протокол. Комисията разглежда 10 междинни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети, като 6 от оценките са „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по селскостопански науки ИС взема решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 542 436 лв. ПНЕК разглежда два

окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети. ИС потвърждава решенията на комисията. Проектите са приключени с протокол. Комисията разглежда и 5 междинни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети, като три от оценките са „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по селскостопански науки ИС взема решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 269 860 лв.

Общият брой на разгледаните и оценени проекти от ПНЕК за 2022 г. е 31 окончателни и 15 междинни.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по селскостопански науки през 2022 г. е 812 295 лв. (в сравнение с 624 159 лв. през 2021 г.).

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за област „Селскостопански науки“ могат да се направят следните изводи:

✓ Наблюдава се отчетлива висока публикационна активност, изразена от стойностите на показателя „Брой научни публикации, резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг“ – общо 166 броя.

✓ Анализът на протоколите от 10-те заседания на ПНЕК по селскостопански науки, проведени през 2022 г., показва, че ПНЕК провежда конкурсите ефективно и отговорно в съответствие с приетите правила и процедури на ФНИ. ПНЕК е разглеждала много подробно и одобрявала/не одобрявала по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията, постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти и рецензентите, а също и постъпили възражения от ръководители на проекти и е определяла супероценители, когато се налага.

✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работна програма, както и в много случаи градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), а също и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.

✓ ПНЕК е разглеждала много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано

ПНЕК взема решения относно целесъобразността на исканите промени в докладите на ръководителите на проекти или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

✓ ПНЕК засилва критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти, като при констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани/с ИФ научни издания) или финансови несъответствия ПНЕК дава ниска оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.

✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. във връзка със сесиите за научни изследвания 2014 - 2020 г.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „СЕЛСКОСТОПАНСКИ НАУКИ“

По т. 7. - Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ на Комисията е представена обобщена Справка на ПНЕК по селскостопански науки за оценени проекти от изминали конкурси (според Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

Участие на млади учени в проекти в област ССН

а) Запазва се тенденцията на много високо участие на различните групи учени в област „Селскостопански науки“ в сравнение с другите научни области, особено младите учени, което вероятно се дължи и на увеличения брой финансирани проекти.

б) Въпреки тази благоприятна тенденция, в някои предишни проекти са отчетени 0 бр. млади учени – напр. „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“.

ТАБЛИЦА 8. УЧАСТИЕ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В ПРОЕКТИ ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ОБЛАСТ „СЕЛСКОСТОПАНСКИ НАУКИ“ (СПОРЕД ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ФНИ Г. И ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 КЪМ ЧЛ. 19, Т. 5 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ОЦЕНКА)

	2018	2019	2020	2021	2022
Брой проекти	11	19	10	19	19
Брой учени			93	192	208
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	33 (в т.ч. 17 докторанти и 16 млади учени)	64 (в т.ч. 19 докторанти и 45 млади учени)	29 (в т.ч. 10 докторанти и 19 млади учени)	118 (в т.ч. 48 докторанти и 70 млади учени)	121 (в т.ч. 38 докторанти и 83 млади учени)

Брой на научните публикации в резултат на приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област ССН

а) Проектите, оценявани през 2022 г. и изпълнявани в периода 2014 - 2020 г., са 46 в сравнение с 38 и 33, оценявани през 2021 г. и 2020 г., а публикациите съответно 166, 208 и 134 (вкл. с Импакт фактор и Импакт ранг). Тенденцията на добра публикационна активност се свързва не само с по-високия брой оценени проекти през 2022 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло (виж Годишен Доклад на ФНИ за 2022 г.).

б) Много положително е отчитането не само на публикационната активност в проектите, оценявани през 2022 г. от ПНЕК по селскостопански науки в представената на Комисията справка за всички проекти в конкурса за фундаментални изследвания под формата на „Обобщена информация към междинен/окончателен отчет на проект“, но и включеното за всеки проект обобщение на **Научни постижения на проекта. Това кратко резюме би могло да послужи за популяризиране на резултатите от всеки приключил проект, например на сайта „Наука“ на МОН.**

3.9. Научна област „Биологически науки“

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.

Според Годишния отчет на ФНИ 2022 предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Биологически науки“ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022“ е определен в размер на 2 576 000 лв.

Общият брой на постъпилите проектни предложения в направление е 33 проекта. След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране чрез електронната система СУНИ са допуснати 33 проектни предложения, насочени за администриране към ВНЕК по биологически науки. Не са установени административни несъответствия съгласно насоките, заради които не могат да бъдат допуснати проекти до научна оценка. Класираните в научното направление с комплексна числова оценка, равна или надвишаваща праговата стойност от 80 точки, са 33 проектни предложения. С доклад от ВНЕК са предложени за финансиране 10 проектни предложения. Общата сума за финансирането на десетте проекта е 2 549 500 лв. Комисията единодушно е приела класирането.

След решение на ИС на ФНИ в Протокол № 30/18.11.2022 г., са финансирани 10 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 97 точки на обща стойност 2 549 500 лв. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, а при необходимост и по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

По предложение на ВНЕК по биологически науки и с решение на ИС на ФНИ в Протокол № 33/08.12.2022 г., са одобрени за финансиране допълнително 2 проектни предложения (от Приложение КП-06-ПН61-Г) с получена обобщена числова оценка над 96.5 точки на обща стойност 700 000 лв.

Сумата, изплатена за 2022 г. в научно направление „Биологически науки“ на 12 броя класирани и финансирани проектни предложения за първия етап от сключения договор, е 2 049 500,00 лв. (включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите) при обща сума по договорите 3 249 500,00 лв. (в сравнение с 2021 г. с обща сума по договорите 2 424 400 лв.).

Оценка на работата на ВНЕК по биологически науки по доклади от председателя на ВНЕК

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектни предложения, членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от документи: Насоките за кандидатстване по конкурса; Правилник на ФНИ; Методиката

за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка, по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията доклади на председателя на ВНЕК към ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по биологически науки по следните конкурси:

- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.
- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

ИЗВОДИ

✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.

✓ ВНЕК работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектни предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.

✓ Много позитивна тенденция е увеличението на кандидатствалите и одобрените проекти в сравнение с предходните години и по двата конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.

✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).

✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрени проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите,

да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектни предложения (чл. 7 на Правилата за работа на ВНЕК), настоящата Комисия не може да се произнесе за:

- обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение на процедурата по допускане и одобряване на проектни предложения по всяка сесия;
- качеството на допуснатите проектни предложения.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО БИОЛОГИЧЕСКИ НАУКИ

По данни от Годишния доклад на ФНИ за 2022 г. и представените на Комисията протоколи от заседания през 2022 г. ПНЕК по биологически науки е провела 10 присъствени и едно неprisъствено заседание. Разгледала е общо 108 доклада и уведомителни писма от ръководители на договори и 25 са докладвани на ИС за взимане на решения по тях, преглеждала е списъците с одобрени и финансирани проекти от предходните конкурси и е определила отговорник за всеки проект, при условието че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

ПНЕК по биологически науки е разгледала един окончателен отчет на проект от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“ и 13 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“, като 9 от тях са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

ПНЕК е разгледала 6 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2016“, като 2 от тях са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016), както и 13 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“, като 9 от тях бяха с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). ПНЕК е разгледала 5 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“, като 5 от тях бяха с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016), както и два окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“, като един от тях е с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

ПНЕК е разгледала 9 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018“, като 4 от тях са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016), както и един междинен отчет по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г.“, оценен с „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договора от 2018 г., като бъдат изплатени средства на обща стойност 37 992 лв. ПНЕК е разгледала 20 междинни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“, като 13 от тях са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). На основание предложението на ПНЕК по биологически науки, ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договори от 2019 г., като им бъдат изплатени средства на обща стойност 1 179 450 лв. Същевременно, ПНЕК е разгледала 2 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019“, като 2 от тях са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016), както и 2 междинни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020“, като и двата са с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договорите от 2020 г., като бъдат изплатени средства на обща стойност 132 156 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по биологически науки през 2022 г. е в размер на 1 349 598 лв. в сравнение с 2021 г. – 620 510,95 лв.

ИЗВОДИ

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията в частта за област „Биологически науки“ могат да се направят следните заключения:

Положителни страни

✓ ПНЕК разглежда значителен обем проектни предложения по конкурсите в област „Биологически науки“ и изпълнява ефективно своите задължения.

✓ Анализът на протоколите от 11-те заседания на ПНЕК по биологически науки, проведени през 2022 г. (в сравнение с 6 заседания през 2021 г.), вкл. докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, доклади на ръководителите на проекти и подадените жалби и доклади на одитори, показва съответствие с приетите от ФНИ правила и процедури.

✓ ПНЕК е разглеждала много подробно и е одобрявала/не одобрявала по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти в предходен период за промени по договорите, касаещи: промени в сроковете на договорите (в много случаи, продиктувани от епидемичната обстановка от COVID - 19 в страната), промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове, прехвърляне на средства по перата на бюджета, признаване или непризнаване на извършени разходи и др. ПНЕК обективно е разглеждала, обсъждала и приемала рецензии на отчети за междинен етап на проекти за периода 2014 – 2020 г., като е изслушвала докладчиците в ПНЕК във връзка с рецензиите, разглеждала е възражения на научните колективи относно оценките и обективно е преценявала целесъобразността на изразходваните финансови средства.

✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работна програма, както и в много случаи градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), а също и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.

✓ ПНЕК е разглеждала много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано ПНЕК взема решения относно целесъобразността на исканите в докладите на ръководителите на проекти промени или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

✓ ПНЕК е засилила критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти. При констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани/с ИФ научни издания, което не бива да се допуска, тъй като публикациите са наукометрични показатели за ефекта от финансираните научни изследвания, некачествено извеждане на изследванията, пропуски при целесъобразното разходване на финансовите средства и др.) по доклади на рецензенти на междинни етапи ПНЕК е давала по-ниска и обективна оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.

✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2014 – 2020 г.

✓ ПНЕК е следила стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните пера да не надвишава 15% от общия размер на допустимите преки разходи и да не нарушава максималните стойности.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

Отрицателни страни

✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.

✓ Да се предприемат мерки за по-голяма експедитивност при намиране на компетентни рецензенти за междинното оценяване с цел недопускане на забавяне на оценката на рецензентите, което се отразява в забавяне на отпускането на предвидените средства по отделните етапи на проектите и забавяне изпълнението на научните задачи (недоставяне по обществени поръчки на апаратура и консумативи, забавяне на лабораторни и полски опити, и др.).

ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „БИОЛОГИЧЕСКИ НАУКИ“

По т. 7. - Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на ФНИ, на Комисията е представена обобщена Справка на ПНЕК по биологически науки за оценени проекти от изминали конкурси (според Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

Участие на млади учени в проекти в област „Биологически науки“

Запазва се тенденцията на много високо участие на различните групи учени в област „Биологически науки“, особено значително при групата на младите учени и докторантите (много висок процент от всички регистрирани участници в колективите), което вероятно се дължи и на увеличения брой финансирани проекти, но и на устойчивия интерес към научната тематика в тази научна област.

ТАБЛИЦА 9. УЧАСТИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В ПРОЕКТИ В НАУЧНА ОБЛАСТ „БИОЛОГИЧЕСКИ НАУКИ“ (СПОРЕД ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ФНИ Г. И ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 КЪМ ЧЛ. 19, Т. 5 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ОЦЕНКА).

	2018	2019	2020	2021	2022
Брой проекти	26	23	18	23	20
Брой учени	273	200	119	200	263
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	195 (в т.ч. 60 докторанти и 135 млади учени)	120 (в т.ч. 30 докторанти и 90 млади учени)	65 (в т.ч. 10 докторанти и 55 млади учени)	140 (в т.ч. 52 докторанти и 88 млади учени)	263 (в т.ч. 99 докторанти и 164 млади учени)

Брой на научните публикации в резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област „Биологически науки“

а) Проектите, оценявани през 2022 г. и изпълнявани в периода 2014 – 2020 г., са 74 в сравнение с 23, оценявани през 2021 г., а публикациите съответно – 303 и 88. Тази тенденция на увеличение се свързва не само с по-високия брой оценени проекти през 2022 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло.

б) Общо публикационната активност по проектите, оценявани през 2022 г. в ПНЕК по биологически науки е проверена от Комисията, по изпратените копия на публикациите от ФНИ с Доклада за 2022 г.

3.10. Научна област „Медицински науки“

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.

Предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Медицински науки“ по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.“ е определен в размер 2 645 000 лв., т.е 11,5 % от общия бюджет на ФНИ. Общият брой на постъпилите проектни предложения в направлението е 23 проекта. Едно проектно предложение е прехвърлено от ВНЕК по физически науки по желание на ръководителя към научна област „Медицински науки“ (общ брой след прехвърлянето 24). Едно

проектно предложение, от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2022 г.“, не е допуснато до оценяване.

Класирани в научното направление са 11 проектни предложения с комплексна числова оценка, надвишаваща 95 точки, с основен бюджет в размер на 1 934 330 лв. и допълнителна сума от 580 000 лв. за ДМА/ДНМА. Предложението е утвърдено от ИС на ФНИ.

Сумата, изплатена за 2022 г. в научно направление „Медицински науки“ за 11 класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 1 522 165 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите при обща сума по договорите 2 514 330 лв.

Успеваемостта в направлението “Медицински науки” през 2022 г. е 11/23 (47,8%).

Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2022 г.

Според предварително разпределение на прогнозния общ бюджет на конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022, в областта „Медицински науки“ са предвидени 123 000 лв., т.е. 12,3 % от общия бюджет за конкурса.

През 2022 г. са подадени осем проектни предложения в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2022“ в научно направление „Медицински науки“. Едно проектно предложение е прехвърлено от ВНЕК по физически науки по желание на ръководителя към научна област „Медицински науки“, след което общият брой става 9. Всички те минават административната проверка, без забележка от ВНЕК и са допуснати до оценяване.

След научната оценка 9 проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки участват в класирането. ВНЕК по медицински науки предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 3 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 94,5 точки на обща стойност 120 000 лв. Предложението е утвърдено от ИС.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП 2022 от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани шестте резервни предложения с обща сума за финансиране 232 900 лв.

По този начин са финансирани всички 9 проекта с обща сума 352 900 лв.

Прави впечатление на фона на намаления интерес през предходните години към конкурса, че през 2022 г. са подадени значително по-голям брой проекти, като всички

те са финансирани, благодарение на допълнително осигурените средства след актуализацията на ГОП.

ОЦЕНКА НА РАБОТАТА НА ВНЕК ПО МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПО ДОКЛАДИ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВНЕК

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектни предложения, членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от документи: Насоки за кандидатстване по конкурса; Правилник на ФНИ; Методика за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти.

Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоки за кандидатстване в конкурса“ и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка, по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията 4 доклада на председателя на ВНЕК към ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по медицински науки по следните конкурси:

- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г.
- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2022г.

Прави впечатление, че единият от докладите е свързан с необходимостта от промени в състава на ВНЕК заради установен конфликт на интереси (участие на член на комисията в едно от проектните предложения по текущия конкурс). Останалите доклади са свързани с представяне на предложенията, които отговарят на условията за допустимост. Две от проектните предложения не се допускат до класиране, единият поради установени несъответствия съгласно т. 4.2. от насоките, а другият е с чисто приложен характер. В Протокол 4179/17.11.2022 са представени на резултатите от

оценяване и класиране на общо 21 проектни предложения в "Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2022 г."

Класираните и предложени за финансиране проекти с над 95 точки като разпределението по научни организации е, както следва:

Медицински университет – София – 4 проекта

Медицински университет – Пловдив – 2 проекта

Медицински университет – Плевен – 2 проекта

Софийски университет "Св. Кл. Охридски" – 1 проект

Аджибадем Сити Клиник УМБАЛ ЕООД – 1 проект

Национален Център по Радиобиология и Радиационна Защита – 1 проект

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА ПНЕК ПО МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

През 2022 г. ПНЕК по медицински науки е провела 10 присъствени заседания. Разгледани са общо 23 доклада и 69 уведомителни писма от ръководители на договори и са докладвани на ИС за взетите решения по тях.

ПНЕК по медицински науки е разгледала един окончателен отчет на проект от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019“ с оценка „Много добър“.

През 2022 г. комисията е разгледала 9 окончателни отчета на проекти по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“, от които един с оценка „Отличен“, 3 с оценка „Много добър“, 4 с оценка „Добър“ и един с оценка „Задоволителен“.

ПНЕК по медицински науки е разгледала 14 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016“. Единадесет от тях с оценка „Много добър“, 2 с оценка „Добър“ и един с оценка „Задоволителен“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

ПНЕК по медицински науки е разгледала 15 окончателни отчета на проекти от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017“. Дванадесет от тях с оценка „Много добър“, 2 с оценка „Добър“ и един с оценка „Задоволителен“.

ПНЕК по медицински науки е разгледала един междинен и 3 окончателни отчета по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018“, като всички са получили оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се

финансира втория етап на договора от 2018 г., като бъдат изплатени средства на стойност 60 000 лв.

Комисията е разгледала един междинен отчет на проект „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018“, който е получил оценка „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира втория етап на договора, като бъдат изплатени средства на стойност 60 000 лв.

ПНЕК по медицински науки е разгледала 11 междинни отчета на проекти от 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий са определени оценители, след което са обсъдени и приети предложените оценки, 3 от тях са оценени с оценка „Много добър“, 4 са с оценка „Добър“ и 4 са оценени със „Задоволителна“ оценка (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договори от 2019 г., като им бъдат изплатени средства на обща стойност 577 708 лв.

ПНЕК по медицински науки е разгледала 6 междинни отчета на проекти от 2020 г., като са определени оценители, след което са обсъдени и приети предложените оценки, 3 от тях са оценени с оценка „Много добър“ и 3 са оценени със „Задоволителна“ оценка (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира втория етап на договори от 2020 г., като им бъдат изплатени средства на обща стойност 305 580 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по медицински науки през 2022 г. е в размер на 1 003 288 лв.

Според Приложение 3 проектите, финансирани от ФНИ по конкурсите за фундаментални научни изследвания и фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, отчетени и оценени през 2022 г. в областта на медицинските науки са общо 62. Общата стойност на финансирането по тях е в размер на 13 235 471 лв. Общият брой млади учени работили по тях е 101 и 82 докторанти. Общият брой публикации по тези проекти е 559.

Прави впечатление, че най-голям брой от 305 публикации са отчетени по проект, финансиран през 2009 г., в който са взели участие 47 млади учени и 35 докторанти. Според Приложение 3 става дума за конкурс за финансиране на фундаментални

изследвания 2009 и не е посочено финансиране по този проект. Очевидно е допусната неточност, тъй като става дума най-вероятно за окончателния отчет на проект ДУНК01-2/2009 г. Проектът е за изграждане на Национален университетски комплекс за биомедицински и приложни изследвания (НУКБПИ) с участието на МУ – София и МУ – Пловдив, финансиран е поетапно от ФНИ и изпълняван в рамките на 10-годишен период по конкурс „Университетски научноизследователски комплекси – 2009“ (ДУНК) с финансиране от 6 235 000 лв. Финалният отчет по този проект е разгледан и приет от ПНЕК по медицински науки и това е отразено в Протокол 8/18.04.2022 на ПНЕК. Неясно остава защо отчетът на този проект не е включен в Годишния отчет на ФНИ за 2022 г. за разлика от другия проект ДУНК01/2, финансиран и отчетен в научна област „Технически науки“. И двата проекта са свързани с финансиране и подкрепа за изграждане на научна инфраструктура в държавните университети и би следвало да бъдат отчетени и в рамките на т. 6. като изградени инфраструктури.

Допълнително ПНЕК в научна област „Медицински науки“ е разглеждал регулярно тримесечните научни и шестмесечните финансови отчети на 13 проекта, финансирани по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID - 19 – 2020 г.“ по Тематично направление 1 „Медико-биологични проблеми“.

ИЗВОДИ

✓ Както ВНЕК, така и ПНЕК по направление „Медицински науки“ са изпълнявали стриктно и ефективно своите задължения, въпреки големия по обем работа, свързана с оценка и отчет на проекти

✓ ВНЕК следи стриктно и информира ИС за наличие на установен конфликт на интереси в състава ѝ във връзка с оценка на текущи конкурси през отчетния период.

✓ ВНЕК следи стриктно и информира ИС за установени административни несъответствия. Картите за административно съответствие и допустимост на проектните предложения са неразделна част от протоколите на ВНЕК.

✓ Добро впечатление правят критичните и аналитични доклади на ПНЕК с добро структуриране и стандартизиране, както и обръщането на специално внимание на броя и вида на публикациите, импакт фактор и импакт ранг, статуса на публикациите към момента на подаване на отчета (за публикуване, приети, под печат, изпратени за оценка), участие на млади учени и докторанти в изпълнението на проектите, данни свързани с финансовия одит, отбелязване на приноса на ФНИ в публикациите при определяне на крайната оценка на всеки проект.

✓ Прави впечатление повишената критичност при оценяване на дейността по проектите от страна както на рецензентите, ПНЕК, така и на ИС.

✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се следи за оценка на степента на изпълнение на работната програма и постигнатите резултати, като в редица случаи са налице препоръки към авторските научни колективи.

✓ В приложенията по т. 7. Научната продукция по проектите, които се отчитат и са оценявани през 2022 г., публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, е представена в най-различни форми. Прави впечатление липсата на единен стандарт, част от тях са само списъци, други са само статиите в pdf, трети са в странни формати, само някои са попълнени във формуляра, изискван от ФНИ при отчитане на проекта. Всичко това затруднява много обобщаването и анализа им от страна на Комисията.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, резултатите от който се разглеждат от ПНЕК, а спорните се връщат за повторно одитиране.

✓ ПНЕК следи стриктно исканията за преразпределение на финансови средства между отделните етапи и между отделните пера да не надвишават допустимите преки разходи и да не нарушават максималните стойности и когато искането не е от компетентността на ПНЕК, се насочва за решение от ИС на ФНИ.

Информация за научна продукция в научна област „Медицински науки“

В годишния отчет на ФНИ е направено обобщение на публикационната активност и приноса на ФНИ за националната научна продукция, като са разгледани научните публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus. Подробна информация по отделните научни области, както и общо, включваща брой научни публикации, резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг.

В научна област “Медицински науки” според Приложение 3 за всички проекти от предходни конкурси, финансирани от ФНИ, броят на отчетените в рамките на последната година окончателни и междинни отчети са направени и отчетени общо 559 публикации, в т.ч. и такива, които са в списания с импакт фактор и импакт ранг. Прави впечатление, че голяма част от тези публикации са отчетени по проект ДУНК01/2, общо 305, от които 55 с импакт фактор и 47 с изказана благодарност на ФНИ. Финансирането на този проект е в размер на 6 235 000 лв. в рамките на 10 години.

Останалите 245 са отчетени по 61 проекта, финансирани от ФНИ по предходни конкурси от 2014 до 2020 г., в размер на 13 235 471 лв. От предоставената информация трудно може да се определи значимостта на научната продукция на съответните научни

колективи и приноса им за развитие на научната област защото не винаги са посочени импакт факторът на списанието и импакт рангът.

Общо във всички ПНЕК по научни области за 2022 г. са разгледани отчети на 620 проекта (почти два пъти повече от 2021 г.).

ТАБЛИЦА 10. РАЗГЛЕДАНИ МЕЖДИННИ И КРАЙНИ ОТЧЕТИ ОТ ПОСТОЯННИТЕ НАУЧНО-ЕКСПЕРТНИТЕ КОМИСИИ ПО НАУЧНИ ОБЛАСТ ПРЕЗ 2022 Г.

ПНЕК	Брой разгледани отчети по проекти
Биологически науки	74
Математически науки	32
Медицински науки	62
Науки за Земята	20
Обществени науки	46
Селскостопански науки	46
Технически науки	85
Физически науки	50
Химически науки	48
Хуманитарни науки	42
Двустранно и международно сътрудничество	115

3.11. Изградени научноизследователски инфраструктури и социално-икономическо въздействие на резултатите от проектите

В Годишния отчет на ФНИ е отбелязано, че поради ограничения бюджет на ФНИ през последните години не са финансирани проекти за изграждане на научна инфраструктура. Финансирането на научна инфраструктура се осъществява чрез други източници – Националната пътна карта за научна инфраструктура и Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“.

През 2022 г. обаче са разгледани и приети окончателните научни и финансови отчети по два проекта от конкурса за изграждане на “Университетски научноизследователски комплекси” (ДУНК) от 2009 г. Това са ДУНК01/3/2009 г. с базова организация Технически университет и ДУНК01/2/209 с базова организация Медицински университет – София.

ПНЕК по технически науки приема окончателен финансов отчет по Договор ДУНК01/3/29.12.2009 г. на тема „Създаване на Университетски научноизследователски

комплекс (УНИК) за иновации и трансфер на знания в областта на микро/нанотехнологии и материали, енергийната ефективност и виртуалното инженерство“, който след възстановяване на непризнатите и неизразходваните средства се приема за приключване след подписване на протокол при спазване на всички определени от Фонд „Научни изследвания“ изисквания.

ПНЕК по медицински науки приема окончателен научен и финансов отчет по Договор ДУНК01/2/28.12.2009 г. на тема “Национален научноизследователски комплекс за биомедицински и приложни изследвания (НУКБПИ)”. Изпълнението на проекта е оценено с “много добър”.

Тъй като след 2014 г. конкурсите на ФНИ се провеждат извън обхвата на рамката за държавна помощ за научни изследвания и развитие, при тези конкурси се финансират само фундаментални научни изследвания. По тази причина като резултат от проектите не се допускат заявки за патенти, полезни модели и др. Това изискване се съблюдава при ежегодното съгласуване на Насоките за конкурсите на ФНИ с Министерството на финансите.

3.12. Изводи от предоставената от ФНИ документация по двустранно и международно сътрудничество

ПНЕК по двустранно и международно сътрудничество (ДМС) е провела 12 (дванадесет) заседания през 2022 г. с председател доц.д-р Елена Кистанова от 03.02.2022 до 17.12.2022 г. От тях пет са присъствени, пет онлайн и две неprisъствени. Разгледани са 102 доклада и 115 отчета, от които 113 окончателни и 2 междинни.

Разгледани са доклади от ръководители на договори, научната и финансовата част на отчетите, удължаването на срокове на договори, оценките на постъпилите доклади, отчетът за дейността на ПНЕК. Протоколите са пълни и обосновани, някои от тях дълги, като Протокол 3/03.02.2022 на 58 страници и Протокол 14/7.12.2022 на 41 стр.

През 2022 г. комисията по ДМС е разгледала отчети от конкурсните сесии на ФНИ с договори, сключени от 2011 г. до 2021 г.

Комисията е разгледала и оценила:

- 1 (един) окончателен отчет на проекти по конкурса за двустранно научно-техническо сътрудничество между България и Германия – 2011 г., оценен с оценка „Много добър“;
- 1 (един) окончателен отчет по конкурса за двустранно научно-техническо сътрудничество между България и Германия – 2014, успешно приключил с оценка „Много добър“;

- 2 (два) окончателни отчета по конкурса за двустранно научно-техническо сътрудничество между България и Индия – 2013 г., оценени с оценка „Много добър“;
- 1 (един) отчет по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2018 г. – България – Индия е разгледан един (1) отчет, оценен с „Много добър“;
- 1 (един) окончателен отчет по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2014 г. – България – Китай, оценен с „Много добър“;
- 2 (два) отчета по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2018 г. – България – Китай, единият е оценен с „Добър“, а другият с „Много добър“;
- 2 (два) отчета за първи етап по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Китай – изследователски проекти 2019 г., оценени с „Много добър“;
- 2 (два) окончателни отчета по конкурс „Четвърти конкурс за двустранно научно-техническо сътрудничество между Република България и Република Словакия – 2016 г.“, оценени с „Добър“ и „Много добър“;
- 4 (четири) отчета по конкурси за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2016 г. – България – Франция са разгледани общо четири, оценени с „Много добър“;
- 7 (седем) по конкурси за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2018 г. – България – Франция по програма „Рила“. 6 (шест) от тях са оценени с „Много добър“, а 1 (един) с оценка „Задоволителен“;
- 4 (четири) отчета по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2018 г. – България – Университетска агенция на франкофонията. Три от отчетите получават оценка „Много добър“, а един оценка „Задоволителен“.

По „Конкурс за Двустранно научно-техническо сътрудничество между България и Австрия – 2017 г.“ са представени общо 3 (три) отчета, от които 2 са оценени с „Много добър“, а един с „Добър“. ПНЕК е разгледала отчети по програма за двустранно сътрудничество – България – Русия от конкурсни сесии, проведени през 2017 г., 2018 г. и 2019 г. Разгледани са:

- 1 (един) окончателен отчет по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2017 г. – България – Русия, оценен с оценка „Много добър“;
- 14 (четиринадесет) отчета по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2018 г. – България – Русия. Двананадесет от тях са оценени с „Много добър“, а два с оценка „Добър“;

- 5 (пет) отчета по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – 2019 г. – България – Русия. Два от тях са оценени с оценка „Добър“, а три с оценка „Много добър“.

Относно процедурата за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в акции по Европейската програма COST през 2022 г. са представени окончателни отчети на договори от 2016 г., 2017 г., 2018 г. и 2019 година. Разгледани са:

- 1 (един) отчет по COST – 2016, оценен с оценка „Много добър“;
- 4 (четири) отчета по COST – 2017, като един от тях е оценен със „Задоволителен“, два с оценка „Добър“ и два с оценка „Много добър“;
- 10 (десет) отчета по COST – 2018, от които четири са оценени с оценка „Добър“, а шест с „Много добър“;
- 9 (девет) отчета по COST – 2019, от които два са оценени с оценка „Добър“, а седем с „Много добър“.

ПНЕК е разгледала отчети и по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България. Общият брой на приетите отчети е 41.

Членовете на ПНЕК по ДМС са извършили проверки на отчетените документи и са подготвили становища, съгласно указанията за отчитане на договорите за „Подкрепа на международни научни форуми в Република България“. Депозираните отчети са от следните годишни конкурсни сесии:

- 1 (един) отчет по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България – 2017 г.;
- 6 (шест) отчета по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България – 2018 г.;
- 17 (седемнадесет) отчета по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България – 2019 г.;
- 14 (четиринадесет) отчета по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България – 2020 г.;
- 3 (три) отчета по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България – 2021 г.

През 2022 г. е обявен нов конкурс „Многостранен конкурс за научно и технологично сътрудничество в Дунавския регион – 2022 г.“. Конкурсът включва сътрудничество на научни екипи от Австрия, България, Чехия, Словакия, Сърбия, Черна гора и Франция.

Обявен е и регулярният „Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2022 г.“.

Изплатени са вторите траншове за три проекта по:

- „Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2019 г. – България – Китай“ в размер на 398 711 лв.;
- „Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2019 – 2020,“ и
- Конкурс „Рила“ (България – Франция) в размер общо на 228 469 лв.

От проектите към ПНЕК по ДМС са разгледани 115 отчета, като 56 от тях са оценени с най-високата оценка. Общият брой научни публикации по отчетите на тези проекти са 441.

Не са представени доклади на ВНЕК по двустранно сътрудничество.

3.13. Текущи проекти по националните научни програми

През 2020 г. стартират своята научноизследователска работа финансираните 10 проекта по ННП „ВИХРЕН“ по конкурса от 2019 г. Тяхното изпълнение продължава и през 2022 г. По проектите са назначени 12 постдокторанти, 7 докторанти и 10 старши сътрудници. Сумите изплатени за четвъртата година на договорите по ННП „ВИХРЕН“, са на обща стойност 2 202 150 лв. През 2022 г. започва работата по финансираните по тази програма 7 проекта по конкурса от 2021 г. Сумите изплатени за втората година на договорите по ННП „ВИХРЕН“, са на обща стойност 1 632 000 лв.

Същевременно се очертава необходимостта от внасяне на промени, свързани с назначаването на ръководителите на проектите, което да не ги поставя в ситуация да променят трудовите си правоотношения по академичната им длъжност с научните организации. Призивът на ръководителите е да бъде дадена възможността средствата за един докторант да бъдат изплащани под формата на стипендия, а не като трудов договор.

Поради усложнената епидемична обстановка и наложените сериозни рестрикции за пътуване по целия свят са затруднени подборът и назначаването на постдокторанти и на старши сътрудници по проектите. **Особено голям се оказва проблемът с привличане на учени от чужбина. Във връзка със затруднената мобилност се дават следните предложения: да се даде по-голяма свобода на водещия изследовател при назначаването на постдокторанти и старши сътрудници в екипа, като се премахне (промени) задължителното условие, на което трябва да отговаря екипът на изследователя до 6-ия месец след началото на проекта; да се даде по-голяма възможност за гъвкаво опериране с подбора на членовете на екипа; да се разреши привличане на повече старши сътрудници за**

по-краткотраен престой през първата година за сметка на назначаване на повече докторанти и постдокторанти през следващите години. Поради тези проблеми един от проектите е прекратен като неизразходваните средства са възстановени на ФНИ.

През 2022 г. са отчетени първите 7 проекта по ННП „Петър Берон и НИЕ“ и продължава работата на проектите по тази програма, приети през 2021 г.

3.14. Обобщение на дейностите и постиженията на ФНИ през 2022 г.

-
- Обявени и реализирани **14 конкурса** за финансиране на проекти за научни изследвания;
 - Подадени **552 проектни предложения**, от които **приети 302**;
 - Разгледани и оценени **620 междинни и крайни отчета** по проекти от предни години; от тях **над 60% получили най-висока оценка** за изпълнение;
 - **5145 публикации**, включени в отчетите: от тях **1386 статии**, реферирани в Scopus, съставляващи **20% от реферираните в Scopus публикации от България** (повишение с 2% в сравнение с 2021 г.);
 - Домакинство на **2 общи събрания по програмите ERA-NET**, в които ФНИ участва - Програма CHANSE (<https://chanse.org/>) и Програма Concert-Japan (<https://concert-japan.eu>);
 - Оценени и одобрени **9 Стратегически научноизследователски и иновационни програми** на изследователски висши училища по ННПУ;
 - Проведени **26 заседания на Изпълнителния съвет**;
 - Проведени **107 заседания на 11 постоянни научно-експертни комисии**;
 - Ангажирани **563 учени-експерти от страната и чужбина** за оценка на научните проекти;
 - Подкрепени **225 научни колектива с участието на над 1550 учени от България**, **40% от тях млади учени**, в провеждане на научните им изследвания;
 - Подкрепено е издаването на **77 научни периодични издания**;
 - Подкрепено е провеждането на **37 международни научни форуми** в страната;
 - Преминаване изцяло към електронно подаване на проектни предложения
-

ЧАСТ 3

IV. ОЦЕНКА НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ И ПРИНОСА НА ФНИ ЗА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ ПРЕЗ 2022

4.1. Изпълнение на Комуникационната стратегия на ФНИ

Фондът и през 2022 г. продължава да работи по одобрена на ИС Комуникационна стратегия за популяризиране на дейността на Фонда. Комуникационната стратегия отговаря директно на потребността от ефективна връзка между науката и гражданското общество, посочена многократно в целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г. В стратегията се акцентира на ролята на Фонд „Научни изследвания“ като основен национален инструмент за подпомагане на научни изследвания и стимулиране на млади учени чрез финансиране на проекти в различни научни направления. С тази своя функция той играе основна роля за развитието на науката в България.

Важен предмет на Комуникационната стратегия са разпространението и популяризацията на резултатите от научните проекти, финансирани чрез Фонда. Тяхното представяне пред хората, които вземат решенията в държавата, пред потенциални инвеститори, както и пред масовата публика, е особено важно днес, когато интересът към науката намалява сериозно в глобален мащаб.

В изпълнение на Комуникационната стратегия на ФНИ в периода януари – декември 2022 г. е извършвано регулярно разпращане на информация и съобщения до академичната общност и потенциални бенефициенти, както и изработка и разпращане на подходящи прессъобщения за дейността на ФНИ към медиите. Навсякъде, където е възможно и подходящо, прессъобщенията са публикувани като новини в сайта на ФНИ и/или на страниците на съответните базови организации - бенефициенти. Изпълнени са следните основни дейности:

I) Проведена е работна среща на Общото събрание по програма CHANSE на 28 и 29 април 2022 г. в гр. София, на която са поканени членовете на Научния комитет извършили класиране на проектните предложения, подадени за участие в конкурса през 2021 г. Домакин на събитието е Фонд „Научни изследвания“, организирано съвместно със Секретариата по програмата, представляван от National Science Centre – Полша (www.ncn.gov.pl).

II) На 14 и 15 ноември 2022 г. Фонд „Научни изследвания“ е домакин на среща на Общото събрание по програма CONCERT - Japan, която се провежда в БАН. CONCERT - Japan е обща инициатива на страните от Европейската общност и Япония

за сътрудничество в областта на науката, технологиите и иновациите чрез съвместно финансиране на научноизследователски проекти.

III) Фонд „Научни изследвания“ представя 12 проекта на Софийския фестивал на науката. В двата дни на фестивала, 8 и 9 октомври 2022 г., информационният щанд на Фонд „Научни изследвания“ посреща посетители от всички възрасти в сграда „Джон Атанасов“ на София Тех Парк. На щанда са представени 12 проекта от 9 научни екипа, получили финансиране от Фонд „Научни изследвания“.

IV) В изпълнение на решение на ИС от 27 май 2022 г. на 5 юли 2022 г. в БАН се провежда публично представяне на резултатите от работата по проектите от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID - 19 – 2020“. Представени са резултати от 13 научни проекта в секция „Медицински науки“ и 7 проекта в секция „Обществени науки“. Отчита се, че по проектите се работи усилено и постигнатите резултати са значими. С ръководителите на проекти е дискутирана публикационната активност и разпространението на постигнатите резултати.

V) На 12 юли 2022 г. в Техническия университет – Варна проф. дхн Юрий Кълвачев, управител на Фонд „Научни изследвания“, представя насоките за кандидатстване на конкурсите, финансирани от Фонд „Научни изследвания“ за 2022 г.

VI) Уебсайтът на ФНИ (www.fni.bg) е обновяван редовно с информация, новини и съобщения за нови и предстоящи конкурси (над 50 публикации). Съгласно статистиката от приложението Awstats в контролния панел на доставчика на хостинг услуги през 2022 г. уебсайтът на ФНИ е бил посетен от общо 63 182 уникални посетители, като броят посещения е над 156 089 (по 3,85 посещения на потребител средно), които са прегледали общо 1 089 456 страници (средно по 14,32 страници на посещение).

4.2. Информация за приноса на ФНИ към националната научна продукция. Научни публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus

Общият брой научни статии по проекти, финансирани от ФНИ (Funding Agency), които са публикувани в издания, включени в базите данни Web of Science (WoS) и Scopus по години за периода 2015 – 2022 г., е представен на Фигура 8. За 2022 г. броят публикации, в които е отбелязано, че са финансирани по проекти на ФНИ, в базата данни Web of Science се повишава на 691, докато броят публикации в базата данни

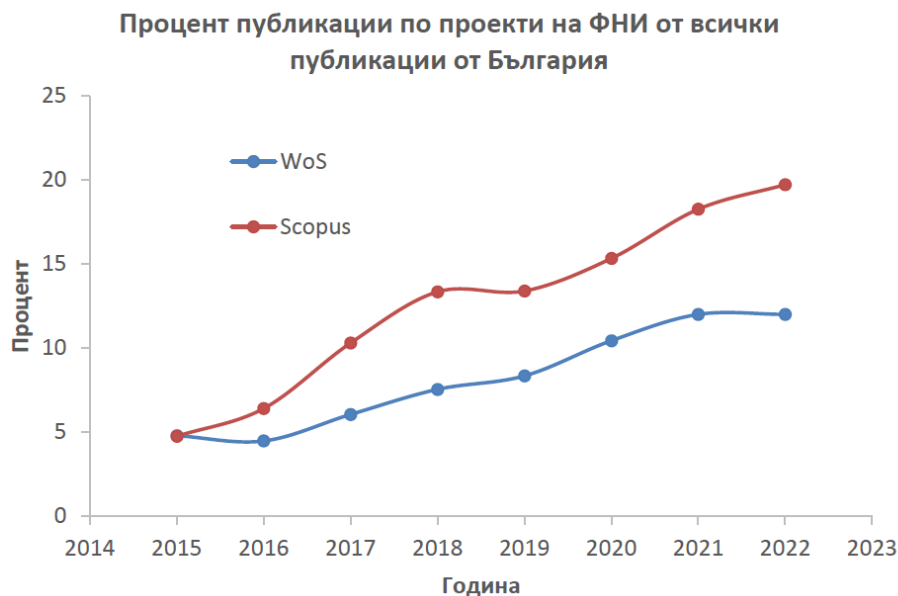
Scopus нараства с около 200, като достига 1386. Освен това по ННП „ВИХРЕН“ в базата данни WoS са включени 14 публикации, а в Scopus 17. За ННП „Петър Берон и НИЕ“ публикациите, реферирани в двете бази данни, са съответно 4 и 5.

ФИГУРА 8. НАУЧНИ СТАТИИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ, КОИТО СА ПУБЛИКУВАНИ В ИЗДАНИЯ, ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ WEB OF SCIENCE (WoS) И SCOPUS ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2015 - 2022 г.

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2022 г.

На Фигура 9. са представени данните за процента на научните статии, финансирани от ФНИ, от всички публикации с автори, работещи в научни организации в България, които са публикувани в издания, включени в базата данни WoS и Scopus по години за периода 2015 – 2022 г. За 2015 и 2016 г. този процент е между 4 и 5 и за двете бази данни. От 2017 г. процентът нараства устойчиво и за 2021 г. достига до 12 за публикациите, включени в WoS, и до 18 за публикациите, включени в Scopus. За 2022 г. процентът публикации, финансирани от ФНИ за базата данни WoS остава устойчив – 12, а в базата данни Scopus нарастването е с още два пункта, до 20 %.

ФИГУРА 9. ПРОЦЕНТ НА НАУЧНИТЕ СТАТИИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ, ОТ ВСИЧКИ ПУБЛИКАЦИИ С АВТОРИ ОТ БЪЛГАРИЯ, КОИТО СА ПУБЛИКУВАНИ В ИЗДАНИЯ, ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ WEB OF SCIENCE (WoS) И SCOPUS ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2015 - 2022 г.

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

От базата данни WoS може да се получи и информация за установените международни сътрудничества между български научни колективи, финансирани от ФНИ, и колективи, финансирани от други източници. Финансиращите програми и фондове с най-много съвместни публикации с колективи, финансирани от ФНИ, са програмата COST, Европейски съюз, German Research Foundation (DFG) – Германия, Russian Foundation for Basic Research (РФФИ) – Русия, National Science Foundation (NSF) – САЩ, United States Department of Energy (DOE) – САЩ и др.

4.3. Научни публикации с финансиране от ФНИ за проекти, отчетени с междинен или окончателен отчет през 2022 г.

Общо във всички ПНЕК по научни области са разгледани отчети на 304 проекта, в които участват 555 докторанти и 762 млади учени. От проектите 174 са оценени с най-високата оценка („Отличен“ за проекти, оценявани по Правилника на ФНИ от 2014 г., или „Много добър“, която е най-високата оценка по Правилника на ФНИ от 2016 г.). Общият брой научни публикации по отчетите на проектите е 3655, от които 630 публикации са по отчетите за вторите етапи на конкурса от 2014 г.

В отчетите за изпълнение на втория етап на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания от 2016 г. са включени 1433 публикации, а

публикациите в отчетите за изпълнение на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти от 2016 г. са 99.

От публикациите 232 са включени в отчетите за изпълнение на първия етап на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания от 2018 г., а 31 са в отчетите за изпълнение на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти от 2018 г. Също 118 публикации са по отчетите за първите етапи на конкурса за фундаментални научни изследвания от 2018 г. и 20 научни публикации са отчетени в резултат на изпълнението на Програми ERA - NET.

Така общо за 2022 г. са разгледани 620 междинни или окончателни отчета (почти два пъти повече от 2021 г.), по които за 394 ИС на ФНИ е дал най-високата оценка за изпълнение на проекта. Общият брой научни публикации по разгледаните отчети е 5195.

Подробна информация е предоставена като Приложение 3 в отчета на ФНИ по чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (Обн. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г.).

Брой отчетени проекти и брой отчетени научни публикации в междинните и окончателните отчети по ПНЕК по научни области, както и брой проекти с най-висока оценка на научния отчет
(„Отличен“ за конкурси до 2015 г. и „Много добър“ за конкурси след 2015 г.)

ПНЕК по	Брой отчетени проекти	Брой публикации	Брой проекти с най-висока оценка
Биологически науки	74	303	48
Математически науки и информатика	32	369	11
Медицински науки	62	559	25
Науки за Земята	20	252	8
Обществени науки	46	770	36
Селскостопански науки	46	166	25
Технически науки	85	786	51
Физически науки	50	597	50
Химически науки	48	176	42
Хуманитарни науки	42	726	31
Двустранно сътрудничество	115	441	56
Общо	620	5 145	383

V. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

На основата на критериите за оценка на дейността на ФНИ, заложи в чл. 20 (1) на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“, на базата на информацията в ГОП, Годишния отчет за дейността на ФНИ за 2022 г. и предоставената на Комисията допълнителна информация, Комисията обобщава следните изводи, заключения и препоръки за дейността на ФНИ:

1. Чрез своята дейност Фондът реализира **съществен принос за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.**

2. Годишната оперативна програма на Фонда е структурирана и се актуализира при възможност, за да допринесе за развитието на научните изследвания и иновациите в България. През 2022 г. Фондът е постигнал увеличение в размера на средствата за научни изследвания в резултат на средствата, осигурени от ПМС за новите конкурси.

3. **Резултатите от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области са адекватни на заявения интерес** от страна на научните организации, като Фондът се стреми да осигури допълнително финансиране в области със значителен интерес чрез актуализиране на ГОП и отпускане на допълнителни средства за финансиране на класирани резервни проектни предложения.

4. При всички научни областни се отчита **значително нарастване на средствата в сравнение с 2021 г.** при относително запазване на процентния дял от общия бюджет.

6. ПНЕК, ВНЕК по научни области, както и ИС на ФНИ **осъществяват ефективен контрол на изпълнението и отчитането на финансираните проекти.**

7. **Отчитането на научните резултати и социално-икономическото въздействие от финансираните проекти бележи съществен напредък.** За целта в изпълнение на препоръките на Комисията за наблюдение, анализ и оценка на дейността на Фонд „Научни изследвания“ са въведени формуляри за отчитане на публикационната активност на научните колективи със систематизация на публикациите по видове издания (с импакт ранг, с импакт фактор, реферирани и

индексирани в световните бази данни; без импакт фактор и импакт ранг; индексирани във вторични бази данни, монографии и пр.).

8. **Работните процеси и практики**, прилагани във Фонда през оценявания период, **са адекватно организирани** и при спазване сроковете за разглеждане и уведомяване за резултатите от оценките.

9. **Оценяването и класирането на проектни предложения по всички проведени конкурси са осъществени успешно.** ИС на ФНИ полага усилия за повишаване качеството на научните проекти и съответно взема решение да се класират и финансират проектни предложения, които са получили комплексна числова оценка не по-ниска от 80 точки.

10. Комисията констатира, че **ФНИ разполага с увеличен бюджет за финансиране на проекти по регулярните конкурси на ФНИ.** В рамките на годината **чрез ПМС се осигуряват допълнителни средства** за обявяване на нови конкурси и финансиране на класирани проекти, а не чрез бюджета на ФНИ, **което внася определена несигурност и създава затруднения за ефективната организация на конкурсните процедури от страна на ФНИ.**

11. Комисията констатира **относително запазване на дела на младите учени и постдокторантите** като участници в проектите, финансирани от ФНИ.

12. Бюджетът за финансиране на фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти през 2022 г. **е увеличен значително, което свидетелства за усилията на ръководството на Фонда за провеждане на целенасочена политика и предприемане на мерки за насърчаване на научните изследвания и за създаване на необходимите предпоставки за повишаване квалификацията на научните кадри; за разпространение на резултатите от изследователската дейност и за поощряване проекти с участието на млади учени и постдокторанти.**

13. **Научните публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг нарастват през 2022 г.** в сравнение с 2021 г. Отчита се и нарастване на публикациите, финансирани от ФНИ в базата данни SCOPUS, както и запазване на броя в базата данни Web of Science, което показва положителен резултат от усилията на ФНИ за стимулиране на тези публикации.

14. Комисията констатира за трета поредна година значително подобрена организация на работа във ФНИ, която води до създаване на предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ.

15. Комисията констатира, **че провежданият от 2019 г. конкурс по национална научна програма “Вихрен”, насочен към подкрепа на учени с високи постижения и такива, които организират собствен независим изследователски колектив или**

изследователска програма, **е от много голямо значение**. Реализацията на проектите в рамките на тази програма са свързани с повишаване на качеството на научните изследвания и с подкрепа на проекти с интердисциплинарен характер, иновационен потенциал и социална значимост.

16. Предвид забелязаните проблеми и направените изводи от критичния анализ на ННП “Вихрен” в Годишния отчет на ФНИ и наличието на прецедент за прекратен конкурс поради административни трудности е необходимо ИС на ФНИ да обсъди и вземе мерки, свързани с промени в правилата и изискванията по програмата за:

- преодоляване на затрудненията, свързани с привличане на докторанти;
- внасяне на промени, свързани с изискванията за назначаване на ръководителите на проектите, като те бъдат съобразени и с трудовите им правоотношения по академичната длъжност с научните организации.

17. Комисията констатира положителния ефект от провеждания от 2019 г. конкурс по национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа”. Конкурсът е насочен към повишаване степента на реинтеграцията и кариерното развитие в български висши училища и научни организации на перспективни учени с международно признати научни резултати (Experienced researchers). Комисията констатира, че реализацията на тази програма води до увеличаване на изследователския потенциал в страната, а така също и до създаването на устойчива научна и иновационна среда. На практика това води и до повишаване качеството на самото висше образование и капацитета на съответните базови организации.

18. По отношение на ефективността на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти Комисията констатира, че както ВНЕК, така и ПНЕК са изпълнявали отговорно и ефективно своите задължения.

19. Комисията отчита при докладите на ПНЕК изразена критичност и аналитичност при оценката на текущите и приключващите проекти. В много по-голяма степен в сравнение с предходните години докладите са добре структурирани, разглеждат аналитично постигнатите научни резултати, предвидени по работна програма във всеки проект. Трябва да се отбележи и вниманието, което се обръща на броя и вида на публикациите с импакт фактор и импакт ранг, статуса на публикацията към момента на подаване на отчета (публикувана, приета, под печат, изпратена за оценка), участие на млади учени и докторанти в изпълнението на проекта, данни свързани с финансовия одит, отбелязване на приноса на ФНИ в публикациите при

определяне на крайната оценка на проекта. Обективизирането и стандартизирането на критериите, по които става оценяването, както и на професионалните качества на самите рецензенти, са от съществено значение за това.

20. Комисията констатира подобряване на **ефективността при мониторинга и контрола от страна на членовете на ПНЕК** върху изпълнението на проектните задачи, а така също и при целесъобразността и законосъобразността на разходването на средствата в рамките на съответните проекти.

21. **При анализиране на социално-икономическото въздействие на резултатите от финансираните проекти** Комисията констатира определено повишаване качеството на тематичността на проектите, която е един от приоритетите в Националната стратегия за развитие на научните изследвания и в европейските научни програми.

22. **При анализиране на качеството на работните процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период**, Комисията констатира, че указанията към участниците, условията и изискванията за допустимост в конкурса, изискванията към участниците в екипите, условията за допустимост на разходите, правилата за изпълнение на проектите и др. са подробно разписани, ясни и на практика водят до измерими резултати. Проектните предложения се класират от ВНЕК въз основа на получените комплексни оценки чрез подреждането им в списък по низходящ ред на комплексните оценки.

23. **За всички конкурси за научни изследвания, обявени от ФНИ през 2022 г., е осигурено електронно подаване** на проектните предложения чрез национална електронна система – Система за управление на националните инвестиции (СУНИ), която се администрира от Националното координационно звено към Министерския съвет, което е **важна стъпка за облекчаване на административните процедури във връзка с тенденцията за дигитализация на административните дейности**.

24. Предприета е процедура за извършване на **първоначален IT одит на мрежовата инфраструктура**, изграждане на актуален списък с устройства от комуникационната и мрежовата инфраструктура, изграждане на архитектура на комуникационната и мрежовата свързаност, както и за извършване на подобрения в комуникационната и кабелна инфраструктура в сградата на ФНИ (Протокол на ИС 30/18.11.2022).

25. **Разработен е и функционира нов сайт на ФНИ** (www.bnsf.bg).

26. За първи път през 2022 г. ФНИ **организира и провежда конкурси по НПВУ по “Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации”**. ФНИ създаде нужната

организация и проведе оценката по процедурата за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Създаване на мрежа от изследователски висши училища в България“. В резултат 9 висши училища подадоха своите стратегически научноизследователски и иновационни програми за развитие, бяха оценени и получиха финансиране.

27. Идентифицирани са 4 университета, отговарящи на условията за **Процедура „Подкрепа за туининг проекти“**. Организирана е предварителна среща на ръководството на МОН и управителя на ФНИ с колективите от тези университети за запознаване с възможността за финансиране. Не са идентифицирани български научни организации, отговарящи на условията по Процедура **„Подкрепа за проекти „Катедри на европейското научно пространство“**.

28. През 2022 г. ФНИ продължи активното си участие в дейности по **програми за насърчаване на транснационални научноизследователски проекти и изграждане на мрежи** от национални и регионални организации за съвместни дейности по тематични направления (схемата ERA - NET COFUND, COST), като бе домакин на срещите по две от тези програми.

29. За трета поредна година през 2022 г. се провежда **успешно процедура по разглеждане на възражения по оценяване на проектни предложения** по конкурсите на Фонда.

ПОЛОЖИТЕЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

- Положителна страна в Годишния отчет е подобрената **аналитична оценка**, свързана с разпределението на участващите и финансирани научни организации в различните конкурси. Извършена е оценка на активността и успеваемостта по научни организации, състава и разпределението на участниците в научните проекти по възрастови групи и категории изследователи. Направена е обективна оценка на научната продукция, финансирана от ФНИ, според световните бази данни Web of Science и SCOPUS, а така също е оценена и публикационната активност.

- Извършени са определени дейности за **оптимизиране на дейността и подобряване на качеството на работните процеси във ФНИ**. Например определени и избрани са девет учени - експерти – по един за всяко висше учебно заведение и по един административен секретар, които да подпомагат дейността на Фонда в мониторинга на изпълнението на стратегическите научноизследователски и иновационни програми на университетите.

- Налице е **увеличаване на степента на прозрачност** при провеждането на текущите конкурси, а така също и за изясняване на **възможностите за подаване на възражения**. Вече се разглеждат възражения по оценяване на проектни предложения по конкурсите на Фонда в съответствие с въведената процедура в Правилника на ФНИ през 2020 г.

- Комисията констатира повишена **ефективност при мониторинга и контрола от страна на членовете на ПНЕК** върху изпълнението на текущите проекти. Това е постигнато чрез използване на различни обективни критерии за реализацията на съответната научна програма.

- Комисията констатира, че ФНИ реализира различни по своя характер дейности с цел максимално популяризиране на своята дейност, което е една много положителна тенденция. **По отношение на изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ Комисията констатира, че ФНИ работи ефективно по приетата през 2018 г. Комуникационна стратегия, реализацията на която осигурява прозрачност.** Съществен дял от нея са разпространението и популяризацията на резултатите от научните проекти, включително свързаните с обществени предизвикателства, като COVID - 19, финансирани от ФНИ.

- Дейностите, разписани в Комуникационната стратегия, **се реализират успешно**, което отговаря на потребността от ефективна връзка между науката и гражданското общество в светлината на целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г. Целесъобразно е да продължи успешната инициатива на ФНИ за популяризиране на резултатите от изследователските проекти пред обществеността чрез онлайн и видео представяния на всички одобрени и финансирани проекти, публикувани на сайта на ФНИ, както и представяне на ръководителите и екипите на проектите в сайта „БГ Наука“.

- Документацията, която беше предоставена на разположение на Комисията, е напълно дигитализирана.

- Комисията констатира, че са налице **позитивни тенденции, свързани с по-ефективното използване на публичните средства, с подобряване степента на нормативната и ресурсната осигуреност, а също така и с цялостната дейност по организация на дейността на Фонда.**

- Констатираният в предходния доклад на Комисията недостатъчен административен персонал на Фонда е увеличен, **като ФНИ е увеличил щата си с 3-ма души през 2021 г. и е повишил заплащането, като това определено допринася за завишената ефективност на дейността на ФНИ.**

В заключение Комисията подкрепя и застава зад констатациите, препоръките, забележките, както и изводите, които са представени в Годишния отчет за дейността на ФНИ за 2022 г., които целят увеличаване на ефективността на административния и финансовия контрол, увеличаване на финансирането за проектната дейност, а така също и необходимостта от подобряване на нивото на качество на оценяване на проектните предложения и увеличаване на административния капацитет на ФНИ.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

- Препоръчва се ежегодно да се изготвят **аналитични доклади от председателите на ПНЕК**, които да съдържат изводи, заключения и препоръки по отношение на правилното и целесъобразно изразходване на отпуснатите средства през предходния период, да се изготвят предложения за корекции в бюджета, съответстващи на спецификите на отделните научни области, за да се постигне по-адекватно разпределение на бюджета на бъдещите конкурси. Заедно с това да бъдат взети под внимание тежестта на публикационната дейност, както и ефектът върху младите учени и цялостния социално-икономически резултат от реализацията на проектите в съответната научна област. Така ще се адресира изискването на чл. 12, ал. 2 от Правилата на ПНЕК, и изрично упоменати в чл. 20. „**Постоянните научно-експертни комисии осъществяват мониторинг и анализ на финансираните научноизследователски проекти и на направените разходи по реализацията на проектите**“.

- Следва да се инициира задълбочено обсъждане с представители на МОН, ФНИ, научната общност и други ключови участници в процеса на оценка на научната дейност за въвеждане на **адекватни ключови показатели за оценка и съответни критерии за измерване на социално-икономическия ефект** от реализирането на изследователската дейност в рамките на финансираните проекти в различните научни области.

- За поредна година препоръчваме на ФНИ с цел да подобри организацията на работата си **да изиска Аналитичен доклад от председателите на ВНЕК** след приключване на оценката на проектите в конкурсите **на ФНИ**. В този доклад следва да бъдат представени установени проблеми и предложения за преодоляването им в бъдещи конкурси, силните и слабите страни при оценката на проектните предложения.

- Документацията, която се предоставя на разположение на Комисията, е напълно дигитализирана, но в частта по т. 7. Научни резултати по проектите препоръчваме **ФНИ да изисква от страна на административните секретари на комисиите унифициране на предоставяната информация и стриктно спазване на формата**, възприета за оценка на изпълнението на отчитаните проекти, с цел стандартизиране и улесняване на възможностите за обективен анализ и сравнение на значимостта на получените резултати и отчетените публикации.

- Комисията смята, че следва да се продължат усилията за **максимално облекчаване на административната процедура за електронно подаване на проектните предложения**. За целта е необходимо да се набележат мерки за целесъобразно решаване на установени ограничения и разширяване на функционалностите на електронната система за подаване на проектни предложения по всички конкурси, финансирани от ФНИ.

- **Необходимо е на страницата на ФНИ да се публикуват по-ясни и конкретни насоки** за кандидатстване на български колективи по обявени ERA - NET и други конкурси за съфинансиране.

- За поредна година за всички конкурси за научни изследвания през 2022 г. е използвана за подаване на проектите Система за управление на националните инвестиции (СУНИ), която се администрира от Национално координационно звено към Министерския съвет. **Ако това е избраната за използване система от ФНИ в бъдеще, е необходимо да се усъвършенстват функционалностите на тази система и да се осигуряват допълнителни средства от бюджета за нейното поддържане.**

- **Необходимо е осигуряване на по-ефективно разпространение на научните резултатите чрез разширяване на функционалностите на новия сайт на ФНИ**, както и възможности за ефикасно архивиране в специално създадената за целта база данни с възможности за търсене по зададени параметри.

- **Следва да се обмислят допълнителни механизми за засилване на участието на чуждестранни учени и специалисти** в реализацията на научните проекти, като на първо място се облекчат административните условия и изисквания към ръководителите и участниците в проектите и се съобразят със спецификата на организацията на научната дейност в българските научни организации, които служат като базови организации по националните програми и проекти, целящи привличане на перспективни млади учени и завръщане на водещи изследователи в България.

- Комисията препоръчва да се набележат адекватни и ефикасни **мерки от страна на ИС на ФНИ за привличане на повече учени като оценители, включително от чужбина**, при класирането на проектни предложения.

ТЕМАТИЧНА НАСОЧЕНОСТ НА КОНКУРСИТЕ

- Комисията отново **препоръчва на Изпълнителния съвет и представителите на МОН в него** да обмислят възможността ежегодно да се определят няколко **научноизследователски теми с приоритетно икономическо и социално значение за обществото**. Тези теми следва да залегнат в конкурсите за национално финансиране, напр. в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания или в Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти.

- Дефинирането на тези национални теми/мисии следва да става с участие на представители на съответните заинтересовани министерства, обществени организации и представители на бизнеса. В тази връзка следва **да се формулират теми както от европейско и национално значение, така и от регионално значение**. В рамките на така дефинираните теми трябва да има поставени конкретни критерии за всяка научна област с цел да се увеличи ефектът на получените резултати в различните научни, стопански и социални сфери.

- Комисията препоръчва на ФНИ да анализира и съобрази своята програма за развитие на научни изследвания с „Хоризонт Европа“, рамковата програма на Европейския съюз в периода 2021 – 2027 г., и по-специално да анализира ключовите **нови форми на подкрепа на научни изследвания и иновации, като мисии, съвместни действия, партньорства**, които дават възможност за включване на български научни организации, но е необходимо осигуряване на национално съфинансиране от българска организация, подкрепяща научни изследвания. **Целта е да се използват оптимално предоставените възможности за привличане на европейско финансиране в различните научни области, да се осигури популяризиране на тези възможности сред българската научна общност, да се стимулира нейното участие, както и да се планира своевременно и да се осигури национално съфинансиране, където това е необходимо.**

- В тази връзка Комисията подкрепя ФНИ и препоръчва въвеждането на **устойчива средносрочна бюджетна програма** за финансиране дейността на ФНИ за гарантиране на ефективност при планирането и провеждането на конкурсните сесии.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на анализа на цялостната дейност на Фонд „Научни изследвания“ за отчетната 2021 г. във връзка с чл. 19, 21 и 22 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (обн. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г.), Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на Фонд “Научни изследвания” при Министерството на образованието и науката, назначена със Заповед на министъра на образованието и науката № РД09-2821/09.10.2020 г., изм. и допълнена със Заповеди №РД09-1171/03.06.2021 г., №РД09-1264/18.06.2021 г., №РД09-2639/21.03.2022 г., №РД09-3507/08.07.2022 г., №РД09-730/04.04.2023 и №РД09-1244/22.06.2023), смята, че критериите за оценка на дейността на ФНИ, споменати в чл. 20 на Правилника, са изпълнени и дава своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за дейността на Фонд „Научни изследвания“ през посочения период.

Комисията препоръчва на управителя на ФНИ и на председателя на ИС на ФНИ да вземат под внимание общите заключения и препоръки с цел да се подобри още повече цялостната дейност на ФНИ през следващата отчетна година.